

Terezínská iniciativa 50

ČASOPIS MEZINÁRODNÍHO SDRUŽENÍ

únor 2010

Slavnostní setkání v Senátu ve středu 27. ledna u příležitosti Dne památky obětí holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti

Před pětadesáti lety byli mnozí, kteří dnes seděli v Senátu Parlamentu České republiky, osvobozeni z hrůzného věznění v Osvětimi.

Dnešní slavnostní setkání pořádal Senát Parlamentu ČR, Federace židovských obcí v ČR a Nadační fond obětím holocaustu.

Přítomné uvítal a celé setkání moderoval Jiří Daníček, předseda Federace židovských obcí v ČR, pak přednesl svůj projev Přemysl Sobotka, předseda Senátu. Následoval proslov Jana Fischera, předsedy vlády ČR.

Po hudebním vystoupení Dua Brikcius (Anna Brikciusová a František Brikcius – violoncella) promluvil Felix Kolmer, bývalý vězeň z Auschwitz-Birkenau a nyní viceprezident Mezinárodního osvětimského výboru.

Projev Karla Holomka, předsedy Společenství Romů na Moravě, a závěrečné slovo Jiřího Daníčka slavnostní setkání ukončilo.

„Českému Senátu není otázka antisemitismu lhostejná.“

Projev Přemysla Sobotky, předsedy Senátu Parlamentu ČR

Jsem velice rád, že vás mohu i v letošním roce uvítat v těchto historických prostorách při příležitosti již tradičního společného slavnostního setkání českého Senátu, Federace židovských obcí v České republice a Nadačního fondu obětí holocaustu, které se koná u příležitosti „Dne památky obětí holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti“.

Vzpomínku na holocaust nikdy neberu jen jako pietu k památce milionů nevinných obětí nacistické zřadnosti. Pro mne je zde stejně tak velice důležité varování pro naši současnost i budoucnost, protože nebezpečí, že si opět prožijeme i v Evropě hrůzy z minulého století, bohužel stále trvá.

Měli bychom mít především na paměti, že například současná globální ekonomická a finanční krize je živnou půdou pro demagogy a populisty všeho druhu. Právě v podobné situaci se v 30. letech dostal k moci Adolf Hitler. Nezapomínejme i na to, že hlavní proudy mezinárodního terorismu plují dnes především na vlnách antisemitismu a nenávisti ke státu Izrael. Jen hlupák si může myslet, že tato nebezpečí se jej netýkají. Tyto jevy totiž vážně ohrožují svobodomyšlné lidi na celém světě! Ustupovat jim jako v roce 1938 v přípa-

Foto ze Senátu: Michal Stránský

dě Československa je tou největší chybou, jaké se můžeme dopustit. Bohužel ne všichni evropští občané a také někteří čeští politici tuto problematiku dostatečně chápou.

V Německu v 30. letech byl jen krůček od výtržností hospodských křiklounů ke koncentračním táborem a plynovým komorám. Dnes nás dělí jen krůček od hloupých výstav antisemitského pseudohumoru v Teheránu k jaderným zbraním, které mohou třeba nenávratně zničit i sny některých našich populistů, že zbabělost a pasivita v řešení ožehavých mezinárodních problémů jim umožní v klidu doma vládnout na dluh

bez ohledu na budoucnost svých dětí a vnuků.

Jsem proto rád, že českému Senátu není otázka antisemitismu lhostejná. Dokázal to v posledních letech již nejednou svými postoji a akcemi. Někdy jsme byli, jako v roce 2006, v rámci evropských parlamentů mezi prvními varovnými hlasy. Bohužel ne vždy vyslyšenými. Nesmíme proto dovolit, aby se nám Evropanům trestuhodná pasivita či politické klíčkování vymstily jako již ve zmiňovaných 30. letech. Nezapomínejme na to a nenechme se přemoci pasivitou i lhostejností.

Vážené dámy, vážení pánové, čest památce všem obětím holocaustu.

„Holocaust představuje čisté zlo...“

Projev Jana Fischera, předsedy vlády ČR

Holocaust nově a krutě definoval náš postoj ke zlu. Proměnil naše debaty nad tím, odkud zlo pochází. Proměnil náš názor na to, jak ho odhalovat. Proměnil náš názor, jak se k němu zachovat.

Tisíce let se nejrůznější filozofové pokoušeli nad zlo povznést. Holocaust nám předvedl, že jsou formy zla, nad které nikdo nemůže být povznesen. Jimiž nikdo nemůže být nezasažen. Ke kterým nikdo nemůže zůstat beztrestně lhostejný.

Protože holocaust sám představoval povznesené, všezasahující, lhostejné zlo.

Holocaust se pokoušel zbavit zlo jakéhokoli představitelného rozměru. Svě oběti chtěl zbavit jakýchkoli lidských práv. Včetně toho nejvyššího: práva na duši. Včetně toho nejlidštějšího: práva na svobodnou vůli.

Holocaust tak vytrhl zlo z rámce našeho dosavadního světa, ať už utvářeného vírou, či rozumem. Zcela rozmetl duchovní koncepty, jak křesťanské, tak židovské, o neodporování zlu,

o jeho pokorném přijímání coby důsledku vyšší moci. Rozmetal osvícenskou filozofii o samospasitelnosti rozumu, onu pyšnou rovnici, že rozum rovná se dobro.

Dokonalost průmyslového, odosobněného zla fatálně překonala veškeré snahy o osobní dokonalost.

Holocaust představuje čisté zlo, které se vzpírá pochopení, které se vzpírá uvěření. Které však nade vši pochybnost existuje. A to tady a teď. V tomto světě. V tomto čase. Svět po holocaustu už nikdy nebude takový jako před ním. Protože víme, že ono zlo přebývá mezi námi a může být znovu probuzeno.

Holocaust proměnil filozofii. S tím, co teď víme, je nekončene přijatelnější zatížit vlastní svědomí aktivním odporem vůči zlu. Než je zatížit vinou za to, že kvůli naší nečinnosti zahynuly miliony.

Holocaust proměnil právo. S tím, co teď víme, se nemůžeme vymlouvat na ničím neomezovanou, přímo anarchisticky pojatou svobodu a nechat bez trestu myšlenku, které plodí násilí.

Holocaust proměnil politiku. S tím, co teď víme, musíme vyřadit appeasement ze slovníku diplomacie. Jsou totiž zásady, které se nemohou porušovat dokonce ani v zájmu zachování míru.

Holocaust nebyl brutální, spontánní pogrom. Holocaust byla vražda jako projekt, plán, vražda jako průmyslové odvětví, vražda jako administrativa, vražda jako jízdní řád! Předcházela jí perfektní registrace, evidence, soupis osob i majetku. A zruďné bylo, že si ji židovské obce v Německu i okupovaných územích musely organizovat samy.

Holocaust byl čisté zlo. Holocaust JE čisté zlo. Ale šlo mu zabránit. JDE mu zabránit. Přes všechnu jeho dech beroucí ďábelskou dokonalost a nadosobní povznesenost je nový pří-

chod zla mezi nás závislý na nedokonalých a nízkých bytos-
tech. Na lidech.

Kvůli fascinaci zlem jsme se v jediném okamžiku přiblížili peklu daleko víc, než jsme se za tisíce let dokázali přiblížit k nebi. Ale byla to naše vůle, která nás poháněla do záhuby. Naše lhostejnost, která nás ochromila a bránila hledat spásu. Naše odpovědnost, naše vina. Jen a jen naše odpovědnost a naše vina. Tehdy i dnes. Napořád.

My přece máme duši. My přece máme svobodu. Použijeme tyto dary a zabraňme zlu, aby opět povstalo. Jsme tím povinováni obětmi šoa. Jsme tím povinováni našim dětem.

„Vzpomínáme na naše rodiče a sourozence, kteří neprošli selekcí na stranu života.“

Projev Prof. Ing. Felixe Kolmera, DrSc., viceprezidenta Mezinárodního osvětimského komitétu

Dnešní den, a v každém roce tento den, je dnem osvobození koncentračního a vyhlazovacího tábora Auschwitz Rudou armádou, je dnem strašných vzpomínek, je symbolickým dnem osvobozených vězňů z ostatních koncentračních táborů, je to den připomínky slavné politické přísahy vězňů koncentračního tábora Buchenwald v dubnu 1945 i vzpomínkový den na hrdinné povstání židů varšavského ghetta v dubnu roku 1943.

My, bývalí vězňové koncentračního tábora Auschwitz, jsme dosud žijící svědkové průmyslového vraždění lidí všech národností, všech náboženství a dalších skupin obyvatelstva Evropy i těch států, které okupovala německá armáda ve druhé světové válce. Koncentrační a vyhlazovací tábor Auschwitz se tak stal největším hřbitovem světa, hřbitovem 1,5 milionů obětí nacistické brutality.

Dnešní den je dnem 65. výročí osvobození koncentračního tábora Auschwitz, ale také dnem pátého výročí usnesení pléna Organizace spojených národů, aby tento den se stal dnem vzpomínky na holocaust. Tomuto rozhodnutí předcházelo jednání prezidia Mezinárodního Auschwitz Komitétu s bývalým generálním tajemníkem OSN Koffi Annanem v New Yorku a ve Švýcarsku a výstava o koncentračním táboře Auschwitz v předšálí jednacím sálu pléna OSN v jeho sídle v New Yorku, kterou zahajoval Koffi Annan a připravilo prezidium Mezinárodního Auschwitz Komitétu.

V tomto dnešním dni **vzpomínáme** šesti milionů zavražděných židovských spoluobčanů, z nichž jeden a půl milionu bylo dětí mladších 15 let. Vzpomínáme

též na zavražděné Romy a Sinti a ostatní vězně, kteří se nedožili svobody.

Vzpomínáme na naše rodiče a sourozence, kteří neprošli selekcí na stranu života a byli posláni na stranu smrti *laskavým* pokynem ruky známého SS lékaře Dr. Mengeleho, nebo jiného SS lékaře na stranu, která vedla do plynových komor.

Vzpomínáme na naše kamarády, kteří Auschwitz nebo další koncentrační tábory nepřežili a umírali strašnou smrtí v našich náručích.

Vzpomínáme na lidské stíny, kostry potažené kůží, s hluboce zapadlými a vyhaslýma očima, s hlavou a nohama oteklymi hladem, kteří se byli schopni jen ploužit a byli klacky kápů a biči esemanů hnáni do těžké práce,

Vzpomínáme na hlad a žízeň, které pomalu ukrajovaly náš život.

Vzpomínáme na kamarády, kteří ze zoufalství volili raději smrt vběhnutím do drátů plotu tábora, nabitého elektrickým proudem o napětí 22 tisíc voltů.

Vzpomínáme těch, kteří kladli odpor a organizovali se v podzemním hnutí koncentračních táborů.

Vzpomínáme na naši nenávisť vůči našim katanům a trýznitelům.

Ale také vzpomínáme, alespoň někteří z nás, jak by měl život po válce vypadat, a to bez ohledu, jestli přežijeme nebo ne.

Také dnes vzpomínáme na státnický akt bývalého spolkového prezidenta Německa Dr. Romana Herzoga, který po návštěvě v Auschwitz, která na něj hluboce zapůsobila, požádal Spolkovou vládu a Bundestag o zařazení 27. ledna jako pamětního dne Německa, a to před tím, než se takto rozhodlo plénum OSN.

Myslet bez nenávisť a konstruktivně nebylo po válce pro nás, bývalé vězně koncentračních táborů, snadné, a tato proměna probíhala v dlouhodobém procesu našeho života. Vzpomínám na slova bývalého prezidenta Izraele Chaima Herzoga, která vyřkl 17. října 1991 v Terezíně, který nenávisť prohlásil jako nekonstruktivní myšlení, šířící zejména toho, který nenávidí, a doporučil hledat pozitivní cesty řešení.

A měl pravdu. Dnes v Německu dorůstá již čtvrtá generace, která vesměs byla vychována v jiném politickém prostředí, než byl nacismus, a která nenese osobní vinu na tom, co spáchala generace jejich dědů. To je třeba té generaci též říci a dostat ji tak na stranu spolupráce a spolužití v Evropě. To se také daří. To je má zkušenost z mnoha debat se spolkovým prezidentem, ministrem zahraničí, ministry vnitra a ministrem financí. Ve mně zůstala jen opatrná podezřavost vůči příslušníkům mé generace v Německu, ale ta generace pomalu odchází, tak jako i my odcházíme.

Je třeba přednášet v německých školách, ale i v českých, neboť o těchto problémech se české děti učí velmi málo. ►

A přesto tato doba patří nejen do německých dějin, ale také do českých. O mé pozvání k přednáškám do Německa se obvykle postarají vrchní starostové měst, a to zejména těch, ve kterých neonacismus zvedá hlavu, nebo Gesellschaft für Politische Bildung. Přesto, že na mé přednášky se dostávají i neonacisté, které poznám i podle oblečení, setkal jsem se jen dvakrát s lidmi starého myšlení. Jednou to bylo na Univerzitě ve Würzburgu ve studentském velmi nacionalistickém spolku Burschenschaft Alemania, kde se studenty jsem vyšel, ale nevyšel jsem

s tak zvanými „starými pány“, jsoucích v mých letech, a ve kterých staré myšlení nacistického Německa ještě nevyhaslo, a asi nevyhasne. Po druhé to bylo v Lipsku na přednášce o odškodňovacím procesu bývalým vězňům.

Moje zkušenost není ojedinělá. Jistě ji sdílejí i členové Tereziánské iniciativy a Historické skupiny Osvětim, kteří do českých i německých škol chodí přednášet. Tato činnost obou organizací je na nejvyšší míru smysluplná.

To je cesta pozitivní, tou je v Evropě nutno jít.

Chtěl bych zakončit citáty laureáta Nobelovy ceny míru, Eliho Wiesla:

Vzpomínáme na Auschwitz, na všechny oběti, bez ohledu, kde trpí.

Vzpomínáme na náš hlad, abychom hlad ze světa vymítali.

Vzpomínáme na naše utrpení, abychom proklamovali právo každého žít beze strachu.

A rád bych ještě dodal:

Ať nám zní raději Schillerova Óda na radost s hudbou van Beethovena než symfonie kanonády děl blížící se fronty, která nám vězňům přinášela svobodu nebo smrt.

„Nemusíme se přece milovat, stačí, když se budeme respektovat.“

Projev Karla Holomka, předsedy Společenství Romů na Moravě

Nemohu mluvit o událostech dávno minulých, abych se nezmínil o současnosti. O událostech, které ve svých hrůzných důsledcích jasně ukázaly neudržitelnost teorií o „nadlidech“. To nemůže popřít nikdo, kdo ctí fakta a morální lidské hodnoty.

Zdá se mi však, že není mezi lidmi v současné naší společnosti striktně rozlišováno dobro a zlo, jako by morální princip selhával. Ať mi Bůh odpustí - a vy také, že vyslovuji tak přísné hodnocení, ale berte to jako hodnocení již starého muže, který je citlivý na různé peripetie života a jeho projevů a má k dispozici dost kritérií při tomto hodnocení, aby se příliš nemýlil.

Dovolte, abych poukázal na nutkové souvislosti, které mne při této příležitosti napadají. Je-li stav společnosti takový, jaký předestírám, má i demokracie ztíženou pozici vypořádávat se s projevy neonacismu, které de facto popírají to, co se stalo hrůzného, a staví na piedestal symboly nositelů těchto hrůz. Nositelé těchto názorů jsou většinou nevzdělaní hlupáci, kteří se ani neobtěžují tím, že by si dobu, ve které nežili, dokázali osvojit studiem. Možná ani netuší, že uctíváním nositelů těchto hrůz tyto hrůzy potvrzují.

Vybrali si však obratně nepřítele, který společnost obtěžuje, a proti němuž oni, novodobí zastánci pořádku a bezpečí, společnost chrání. A lidé jim tleskají, často na otevřené scéně.

Směšují se tu dvě věci: rovnost lidského individua jako první nepopíratelný princip lidských práv a popírání této rovnosti u lidí, kteří jsou nějakým způsobem nepohodlní, obtěžují, jsou prostě jiní: Romové, přistěhovalci, barevní studenti, homosexuálové, případně i Židé. Společnost se vůči nim chová často macešsky a oni jí to oplácejí pasivní rezistencí v tom lepším případě, v tom horším odporem, který společnost nepřijímá a někdy i tvrdě dusí. Ti lidé jsou pro svoji jinakost nenáviděni a okolí je ochotno zapomenout na to, jaké důsledky slepá podpora „primitivních a násilnických hord“ může mít. Je jím sílí neonacismus a pravicový extremismus. Bez podpory by neměl šanci.

Tisíciletá historie lidstva nás poučuje dostatečně, a opakování hrůz v jejím průběhu nám přikazuje nepolevit ve sledování společenských dějů, a při rozpoznání příznaků jejich neslučitelnosti s morálkou, a často i se zákonem, činit opatření. Je to přece i otázka racionální, která společnost při eliminaci těchto nepříznivých jevů stojí i nemalé peníze.

Nemusíme se přece milovat, stačí, když se budeme respektovat.

Závěrečný projev Jiřího Daníčka, předsedy Federace židovských obcí v ČR

Rád bych se na závěr obrátil na přítomné zástupce parlamentu, vlády, církvi i občanských institucí s jedním připomenutím a s jednou prosbou. Spisovatel Ludvík Vaculík v jednom ze svých fejetonů píše, že pokud bychom chtěli najít něco, co je v souvislosti s holocaustem a není hluboce negativní, pak je to skutečnost, že na mapě světa je Stát Izrael. Na podzim roku 1947 se většina zemí při hlasování ve Valném shromáždění OSN vyslovila pro vznik a existenci židovského státu v tehdejší Palestině. Byl to vzácný případ politického rozhodnutí, které se neřídilo jen politickými cíli, ale vzalo v úvahu i jiné skutečnosti holocaustu a osud jeho obětí. Všichni, kdo tehdy hlasovali pro, věděli, do jak nejisté a komplikované skutečnosti se nový stát rodí. Jejich ano tedy znamenalo také, že se budou o jeho bezpečnost a existenci zasazovat i v budoucnosti.

Ne všechny země, které Izrael v roce 1947 podpořily, si to dnes uvědomují. Jménem všech židovských obcí i organizací v České republice bych rád řekl, že jsem hrdý na to, že Česká republika, poté, co získala skutečnou samostatnost a suverenitu, je si takového závazku opět vědoma a aktivně ho uskutečňuje i prosazuje. Prosím vás, abyste na tento závazek nezapomněli ani v budoucnosti a svými postoji a vlivem ho pomáhali prosazovat. Je to jedna z konkrétních věcí, které lze proti holocaustu a jeho následkům udělat dnes.

Zprávy z komisí TI za uplynulý rok

Vydali jsme čtyři čísla časopisu

Michal Stránský

V květnu minulého roku jsme vydali 47. číslo našeho časopisu. Na titulní stránce se ukláněli památce židovských obětí holocaustu dva prezidenti – prezident Státu Izrael Šimon Peres a prezident České republiky Václav Klaus. Uvnitř čísla byly proslovy obou, které přednesli při společné návštěvě Terezína.

Dalších pět stránek tohoto čísla jsme věnovali našemu setkání na sněmu Terezijské iniciativy. Na dalších třech stranách jsme otiskli literární a výtvarné práce školní mládeže inspirované návštěvou Památníku Terezín.

Titulní stranu 48. čísla ozdobili svými mladými tvářemi dva hudebníci Vídeňské filharmonie, kteří v listopadu minulého roku koncertovali v Praze. V dalším příspěvku jsme se věnovali připomínce Terezijské tryzny, která se jako každý rok konala v květnu. Na dalších stranách jsme poskytli čtenářům reportáž ze série veřejných akcí zaměřených na problematiku stále trvajícího anti-semitismu, pořádaných ICEJ. V seriálu pravidelných rozhovorů jsme poznali sochaře Aleše Veselého. I v tomto čísle bylo zveřejněno několik prací studentů, kteří předtím navštívili Terezín.

49. číslo časopisu přineslo reportáž z tradičního setkání k výročí zahájení transportů v říjnu na Hagiboru a vzpomínky na transporty do Niska. Na dvou stranách jsme psali o vernisáži výstavy k 80. narozeninám naší členky Helgy Hoškové, která v říjnu převzala z rukou prezidenta ČR státní vyznamenání. V tradičním interview Anny Lorencové jsme poznali pozoruhodného mladého muže – Lukáše Příbyla. I v tomto čísle nás potěšila literární a výtvarná dílka mladých lidí, žáků a studentů českých škol.

Jubilejní 50. číslo máte právě před sebou a celá redakční rada doufá, že se setká s vaší přízní.

Zpráva sociálně zdravotní komise

Věra Baumová

I v roce 2009 přispívala Terezijská iniciativa (TI) obětem židovské perzekuce z grantů od Claims Conference (CC). Ze **zdravotního grantu**, který organizačně zajišťuje sociální oddělení ŽOP, jsme přispívali na léky a zdravotní pomůcky 50 % až do konce září 2009. Protože ke konci roku zbývalo dost peněz, rozhodli se členové výboru zvýšit příspěvek u léků na 100 % a u zdravotních pomůcek na 75 %. Klientům, kteří žádali o zdravotní pomůcky v období leden - září, bylo dodatečně doplaceno 25 %. Od ledna 2010 se budou proplácet příspěvky na léky a pomůcky ve výši 75 %. Příspěvky na léčebnou péči (vyšetření, ošetření, nadstandardní lůžkovou péči) bude výbor průběžně posuzovat, ale o proplacení bude rozhodnuto až ke konci roku 2010, a to na základě výše skutečného čerpání.

Dále přispívala TI v roce 2009 z grantu CC na **naléhavou pomoc** a z **grantu na domácí péči**, který zajišťuje středisko EZRA.

V roce 2010 by měla pomoc pro přeživší oběti holocaustu pokračovat, protože nám opět CC přislíbila finanční příspěvky. S vyřizováním grantů od CC je skutečně hodně práce a největší dík zaslouží předsedkyně TI, která neustále jedná s jednotlivými pracovníky CC.

Problém je každoročně v tom, že máme peníze slíbeny, ve stanoveném období je musíme podle daných pravidel rozdělit, ale ve skutečnosti nám finance přijdou na účet mnohem později.

U zdravotního grantu můžeme platby provádět plynule jenom díky výborné spolupráci se Židovskou obcí v Praze, která nám poskytuje zálohu. U ostatních grantů, a to zejména naléhavé pomoci, dochází k delším prodlevám mezi schválením a skutečným zasláním prostředků.

Proto vám děkuji za pochopení, a prosím, pokud máte konkrétní připomínky nebo pokud víte o někom, kdo potřebuje naléhavou pomoc a není již schopen o ni sám požádat, abyste mě informovali (nejlépe přes sekretariát TI nebo na tel. č. 603 474 257, 281 970 683, e-mail: vera.baumova@seznam.cz).

Zpráva výchovné komise

Michaela Vidláková

Komise pokračuje ve své běžné činnosti, tj.:

1) Zajišťování finančního příspěvku na projekt „Vzdělávací zájezdy českých škol do Památníku Terezín“.

Znamená to především přípravu žádostí o granty (a samozřejmě potom jejich vyúčtování a závěrečné zprávy) na MŠMT, u Claims Conference a u Nadačního fondu obětem holocaustu. Díky těmto organizacím, kdy jsme od Ministerstva školství obdrželi grant ve výši 560 000 Kč, u Claims Conference 12 500 USD a od NFOH 30 000 Kč, jsme dokázali pokrýt plánované školní návštěvy. Ty plně vytížily kapacitu pracovníků Památníku Terezín, který zajišťuje po profesionální stránce vzdělávací program projektu.

V r. 2009 navštívilo v tomto projektu a zúčastnilo se dohodnutého programu celkem kolem 2400 českých žáků a studentů. (Za 10 let trvání projektu jsme tak oslovili přibližně kolem 25 000 mladých lidí.)

2) Spolupráce se Vzdělávacím oddělením PT, zejména pokud jde o náplň zmíněného projektu, dále o účast pamětníků na besedách v Památníku a účast na vyhodnocení každoroční literární a výtvarné soutěže.

Počet soutěžících stále vzrůstá, v posledním ročníku jich bylo kolem 900. V r. 2009 předal vítězům tradiční Cenu Erika Poláka jeho syn Jiří Polák.

3) Evidence a zprostředkování kontaktů s pamětníky, ochotnými zúčastňovat se besed s mládeží a pedagogy.

Do loňského ročníku projektu Příběhy bezpráví, který pořádala organizace Člověk v tísni se zapojilo téměř osm stovek škol po celé České republice. Cílem akce bylo připomenout mladým lidem prostřednictvím projekce dokumentárních filmů a následných debat s pamětníky nedávné československé dějiny. Tématem byl holocaust.

Michaela Vidláková

V roce 2009 nás překvapila, či spíše zaskočila, akce organizace „Člověk v tísni“, která každý rok věnuje námět svých projektů jinému tématu. Rok 2009, i když nabízel spíše využití 20. výročí „sametové revoluce“ a nevztahoval se žádným významným výročím k šoa, bylo překvapivě zvoleno téma holocaust. V zadání účasti škol na projektu byla požadována jako jeden z bodů beseda s některým pamětníkem. Přitom projekt probíhal pouze jeden měsíc (listopad) a TI o tomto projektu nebyla vůbec předem informována. Náhle jsme byli osloveni požadavky mnoha škol o účast na besedě, což zejména u škol mimopražských, ne vždy snadno dosažitelných veřejnou dopravou, bylo takřka nemožné. Navíc školy neměly kontakt na TI a těžko se k tomuto kontaktu dopracovávaly. Jak se ukázalo, projektu se zúčastnilo nejméně 700 škol. Ani program

projektu nebyl zcela domyšlen: hlavní složkou měl být dokumentární film, ovšem nabídka výběru těchto filmů byla úzká (5 filmů) a ne zcela vhodná pro věkovou kategorii projektu. Pro sdělení osobních zážitků pamětníka pak mělo být podle zadání vymezeno pouze 5(!) minut, zbytek jen na besedu ke zhlédnutému filmu, který trval sám o sobě více než 60 minut.

Skutečností je, že těch několik z nás, kdo jsou schopni v podzimním počasí cestovat do vzdálenějších míst, pak během 2 - 3 týdnů cestovalo až třikrát týdně do vzdálených škol. Na druhé straně jsme se tam ale často setkali s velice motivovanými a zaujatými posluchači - je tedy škoda, že projekt nebyl s námi předem prodiskutován a připraven podle našich možností a dlouhodobých zkušeností, protože akce jako takové si velice vážíme a velmi dobře zapadá do hlavních cílů Tereziánské iniciativy - uchovat památku šoa a oslovit v tomto smyslu hlavně mládež.

Zážitek ze školy, která se zúčastnila projektu holocaust, vyhlášeného organizací „Člověk v tísni“

Myslím, že velmi zajímavá byla diskuse ve škole v Mostu. Tam se totiž besedy na téma holocaust zúčastnil i jeden Rom, vlastně už z druhé generace pamětníků, který nyní přednáší na vysoké škole. A debata se posléze stočila i na antisemitismus a averzi proti Romům a srovnávání obou typů xenofobie v dnešní době. Žáci sami popisovali antisemitismus současnosti spíše jako nedefinovatelnou, vžitou, zděděnou, konkrétními znalostmi nepodloženou nechuť k osobně neznámému etniku či náboženství, kterou současná žurnalistika přizívuje spíše na vlně antiizraelismu.

Naproti tomu averze proti Romům je dána soudobým obrazem osob, žijících na sociálních dávkách z peněz většinové společnosti, hlavně z důvodu jejich nezaměstnatelnosti pro neochotu soustavně pracovat, což vede dále ke kriminalitě atd. Ještě větší výhrady zazněly především ve smyslu romské nedostatečné hygieny bydlení a okolí. Přítomný Rom potom vysvětlil zejména málo známou etnickou a kastovní rozmanitost Romů, což způsobuje, že původní skupina Romů adaptovaných zdejšími návykům tvoří menšinu v jejich současném přimigrovaném množství.

A že tedy bojovat proti antisemitismu je nutno výchovou většinové společnosti, zatímco boj s averzí proti Romům je nutno zahájit výchovou a vzděláním jich samých.

Besedy na školách

Dagmar Lieblová

V listopadu jsem se zúčastnila dvou besed na základních školách ve Středočeském kraji. V jedné škole to byla vůbec první taková beseda, která se tam konala. Ačkoliv promítнутý film *Hitler, Stalin a já*, byl podle mého názoru moc dlouhý a pro žáky ne příliš zajímavý, byla beseda po krátké přestávce živá, žáci měli hodně dotazů. Programu se zúčastnila i zástupkyně pořadající instituce a vypadala spokojeně.

Ve druhé škole se promítal film *Sedm hvězd*, na který jsem mohla při svém povídání dobře navázat, a žáci se živě hlásili s otázkami. V tom okamžiku však přišla paní ředitelka s kytkou a chtěla besedu ukončit. Na mou skromnou námitku, zda bychom přece jen nemohli pokračovat, když mají děti takový zájem, souhlasila, jenom musely odejít osmé třídy. Devítky směly zůstat a beseda živě pokračovala.

„Seš frajer“

Pavel Werner

Velice si cením akce organizace Člověk v tísni, věnované v listopadu 2009 šoa. Na druhé straně však nepovažuji za vhodné kombinovat film s touto tematikou s vlastní „besedou“, ve které hovořím o tom, co jsem osobně zažil. Je toho pak na mladé posluchače tolik, že to nemohou absorbovat, alespoň ne většina, a o tu nám jde. Na některých školách, pokud učitelé dostali od vedení školy dostatek prostoru, projekci a besedu oddělili. Ono vůbec není snadné, 65

let – respektive 70 let poté získat dnes mladé posluchače na svou stranu. Pro ně je to přece minulé století, to je někdy strašně dávno. V podstatě nám pomáhají „naši neonáckové“, kteří se k této „dávne“ době vracují, a to, co jsme prožili na vlastní kůži, popírají nebo bagatelizují. Na druhé straně považují za určitý problém současný izraelský antisemitismus, který přece jenom v řadě případů zapouští kořeny a v podstatě je zaměřen proti nám všem.

Když předstoupím před své posluchače, snažím se získat určitý přehled, koho to vlastně mám před sebou. Jaká je motivace? Povinná školní účast nebo předem učitelem připravený „materiál“? Snažím se navázat kontakt, který hned nesouvisí se šoa. Teď se mně to asi povedlo se základní školou npor. Eliáše z Pardubic - Polabiny. Měl jsem to ulehčené - pocházím z Pardubic, a odtud jsme byli též deportováni transportem Cg do Terezína. Téma bylo sladké - pardubický perník, a světe, div se, po skončení besedy mne jeden žák obdaroval perníčkem. A abychom se divili ještě, učitel pan Petr Středa mně přes VKC ŽM poslal DVD, v němž stejní žáci vystupují tentokrát coby průvodci Pardubicemi, a aby všemu nebyl konec, hovoří anglicky. Mohl by vzniknout dojem, že šlo o mimořádnou školu s mimořádnými žáky, a proto to soustředění a zájem. Není tomu tak. Byl jsem svého času pozván do Liberce na speciální školu (dříve zvláštní, a ještě dříve pomocnou). Beseda proběhla za plného soustředění byt' menšího počtu posluchačů. Když jsme skončili a žáci odcházeli, přistoupil ke mně urostlý mladík a řekl mi: „Seš frajer“. Nedaleko stojící ředitelka školy mně potom řekla, abych to bral jako vyznamenání. Jednalo

se prý o silný element, s nímž mají velké problémy.

Tolik několik poznatků z mé strany.

Mé zkušenosti z besed na školách

Lisa Miková

Zúčastnila jsem se akce, kterou pořádala nadace Člověk v tísni. Navštívila jsem v listopadu minulého roku čtyři gymnázia v Praze. Ve třech se promítaly filmy, které měly vyvolat diskusi. Film „Sedm světů“ měl velký ohlas, film „Heda Kovalyová“ nijak na diváky nepůsobil, je příliš dlouhý.

Navázala jsem na příběhy filmů, vyprávěla jsem o svém životě za války a v koncentračních táborech. Ve dvou školách měli žáci nějaké dotazy, ale bylo znát, že to pro ně byla docela nová tematika, o které celkem nic nevěděli. Zdá se, že vyučování na toto téma je zcela nedostatečné. Tam, kde bylo jen vyprávění, byl ohlas slabší, studenti nejsou zvyklí reagovat na dané téma okamžitě. Jedině v Anglickém gymnáziu byla živá diskuze a hodně dotazů. Celá akce však byla předčasně ukončena, protože začalo další vyučování. Dva týdny po návštěvě této školy jsem dostala poštou sešítek, v němž každý žák popsal své dojmy. Kladně bylo hodnoceno, že jsem je upozornila na to, jak se politické události v minulosti podobají aktivitám dnešních fašistických skupin.

I mimo tuto akci chodím na besedy do škol a jezdím do Terezína. Nejvíce záleží na aktivitě jednotlivých učitelů při vyučování, a to je, myslím, nedostatečující.

JSTE NA TOM TAKÉ TAK?

Čím jsem starší, tím neuvěřitelnější mi připadá minulost. Lidé vraždění v plynové komoře jako obtížný hmyz - při pohledu na snímky příbuzných, z nichž většina zahynula za holocaustu (věk od 5 do 70 let) mi zatrne u srdce. Vracím se k několikrát přečteným knihám o holocaustu i o židovském hrdinství (varšavské povstání) a když vidím fotografické záběry matek s dětmi po příjezdu do Osvětimi, nemohu uvěřit, že i já jsem prožila totéž.

Jsem o čtyřicet let starší než byl můj otec když jsem ho viděla naposledy a téměř stejnou dobu mi trvalo, než jsem ocenila jeho ne příliš úspěšnou snahu „přeškolit“ se z advokátní praxe na dělníka, který opracovává kov.

Musím se přiznat, že jsem dnes také méně odolná, když vidím snímek z 50. let, zveřejněný nedávno v LN - Slánský se sklopenou hlavou před těmi, kdo ho odsoudí k smrti.

Ale to už je vlastně o něčem jiném. Nebo není?

B. Guttmannová

Jan Fischer, předseda vlády ČR, na mezinárodní konferenci „Holocaust era assets“

Památník Terezín v roce 2009

PhDr. Jan Munk, foto: Památník Terezín

Jsem rád, že mohu konstatovat, že navzdory nelehkým podmínkám, ovlivněným především hospodářskou krizí, jsme dokázali splnit všechny hlavní stanovené úkoly jak v památkové péči, tak při připomínání, výzkumu a vzdělávání o nacistických represivních zařízeních v Terezíně a Litoměřicích v době německé okupace. Také hospodaření Památníku se podařilo udržet, přes všechny problémy, vyrovnané.

Tak jako v jiných letech jsme se věnovali připomínání utrpení všech obětí krutého nacistického režimu. Hlavní vzpomínková slavnost Tereziňská tryzna se konala 17. května a zúčastnili se jí vedoucí představitelé státu v čele s předsedou Senátu Parlamentu České republiky dr. Přemyslem Sobotkou, který přednesl hlavní projev.

Vzpomínkové akce však začaly v Památníku již o několik týdnů dříve pietním shromážděním u příležitosti Mezinárodního dne obětí holocaustu Jom ha-šoa, konaným dne 21. dubna. V jeho rámci bylo přečteno dalších sto jmen Židů, deportovaných do Terezína, jako připomenutí. Dlouhou tradici má rovněž tryzna Keve-

Avot, která je připomínkou počátku deportací Židů z českých zemí a obětí z jejich řad v průběhu holocaustu. Poslední vzpomínková akce se uskutečnila 16. října. K tomuto datu se pojí dvě závažné události. V roce 1941 byly toho dne zahájeny deportace českých Židů, jejichž transporty směřovaly nejprve do ghetta v Lodži a Minsku, další pak již do

Terezína. 16. října 1944 byl pak z tereziňského ghetta vypraven transport, se kterým do Osvětimi odjížděla řada osobností tereziňského kulturního života, především z oblasti hudby. Obě zmíněná smutná výročí byla připomenuta v rámci vernisáže výstavy kreseb Alfréda Kantora, na niž navázal koncert z děl židovských autorů, provedený koncertními umělci - doc. Jiřím Hoškem a prof. Boženu Kronychovou.

Významnou akcí bylo jednání mezinárodní konference „Holocaust era assets“ v Praze, které se zúčastnili a se svými příspěvky vystoupili pracovníci Památníku, a jejíž závěrečný den spojený s vyhlášením Tereziňské deklarace se uskutečnil dne 30. června v Terezíně. V jeho rámci se konal koncert „Defiant requiem“, jehož se zúčastnil předseda vlády České republiky, ministr zahraničí a řada dalších významných hostů. V souvislosti s konferencí připravil Památník Terezín spolu s Nadací Centropa výstavu „Knihovna zachráněných vzpomínek“.

V tomto roce nás čeká opět mnoho práce - vedle zajištění řady vzpomínkových akcí to bude plnění úkolů vyplývajících z dlouhodobé koncepce naší činnosti, uspořádání odborného semináře k 70. výročí vzniku policejní věznice gestapa v Malé pevnosti, uspořádání celkem deseti výstav (z nich bych chtěl připomenout alespoň výstavu k 65. výročí osvobození a výstavu z přírůstků našich sbírek), provedení Beethovenovy 9. symfonie ve IV. dvoře Malé pevnosti a řada dalších úkolů.

Z koncertu „Defiant requiem“ v Terezíně

Několik informací o činnosti Institutu Tereziánské iniciativy v roce 2009

Jaroslava Milotová

Rok 2009 byl stejně jako ty předchozí pro Institut Tereziánské iniciativy pracovně velmi náročný, jelikož jsme během něho zajišťovali realizaci devíti odborných projektů. Ty sice byly poměrně různorodé, nicméně vycházely ze základních konstant činnosti institutu, jimiž jsou vědecké zkoumání holocaustu, primárně se zaměřením na jeho historii v českých zemích a zveřejňování jeho výsledků skrze vlastní odbornou publikační činnost, především však jejich sdělování široké veřejnosti prostřednictvím různých forem veřejné komunikace a poskytování obecně prospěšných služeb. Vzhledem k prostoru, který nám byl dán k dispozici, je příspěvek omezen na informace o aktivitách, které institut v uplynulém roce nově zařadil do plánu své činnosti, byť jejich provázanost s jeho již „tradičními“ úkoly je na první pohled patrná. Ti, kteří mají zájem o podrobnější informace, týkající se práce Institutu Tereziánské iniciativy v uplynulém roce, je budou mít k dispozici ve výroční zprávě, která bude stejně jako ty předchozí veřejně přístupná na internetových stránkách www.terezinstudies.cz a www.holocaust.cz, kde jsou rovněž uveřejňovány aktuální zprávy o jeho odborné činnosti.

Do své badatelské činnosti Institut Tereziánské iniciativy nově zařadil dvouletý výzkumný projekt „Nucené práce v pobočkách koncentračních táborů na území dnešní České republiky“, jehož řešitelem je Mgr. Alfons Adam a který je finančně podporován nadací „Erinnerung, Verantwortung und Zukunft“. Téma projektu bylo vybráno záměrně, jelikož mu jak ze strany české, tak i ze strany zahraniční historiografie byla doposud věnována minimální pozornost. I když od konce druhé světové války uplynulo 65 let, stále ještě není – až na několik dílčích studií k několika pobočkám koncentračních táborů na území tzv. říšské župy Sudety – k dispozici práce, která by se touto problematikou zevrubně zabývala. Hlavním výstupem z projektu by proto měla být monografie, která by toto vakuum zaplnila. Průběžnými výstupy pak dílčí studie. První z nich, zabývající se koncentračním táborem v Ervěnicích, byla

Hanuš Edel MUDr.

Hanuš Edel se narodil 16. 2. 1899 v Ruska Rawě v Polsku

Původně se jmenoval Chanin

Měl dvě mladší sestry a staršího bratra

Gymnasium vystudoval v Polsku

V roce 1916 se přestěhoval do Prahy, ale trvale hlášen byl v Kamenné, Příbram

Ukázka z prezentace výsledků práce studentů Klasického gymnázia v Modřanech v Praze na projektu Tereziánské album ve škole - červen 2009

připravena pro ročenku Tereziánské studie a dokumenty 2009. Vedle toho bude problematika vzniku a fungování poboček koncentračních táborů Flossenbürg, Gross-Rosen a Osvětim na území České republiky prezentována odborně i laické veřejnosti na internetovém serveru www.holocaust.cz.

Za mimořádně důležitou oblast naší činnosti považujeme působení na širokou veřejnost, především na školní mládež, a to buď prostřednictvím konkrétních projektů, nebo spolupodílením se na přípravě a obsahovém zajištění akcí určených primárně pro veřejnost. Do tohoto rámce v uplynulém roce v první řadě spadaly mj. tyto naše aktivity. Především to byla spoluúčast na pořádání veřejné připomínky obětí holocaustu na náměstí Míru v Praze dne 21. 4. 2009 u příležitosti Jom ha-šoa, kterou spoluorganizovaly Nadační fond obětem holocaustu a Česká unie židovské mládeže, či pokračování akce pracovně nazvané „Publikace o holocaustu do škol“, o kterou byl ze strany pedagogů i v minulém roce velký zájem.

Právě na školní mládež a její učitele byly směřovány projekty „Židům vstup zakázán! Protižidovská politika v Protektorátu Čechy a Morava“ a „Tereziánské album a školy“, jejichž zpracovatelské týmy vedla Mgr. Tereza Štěpková. Náplň projektu „Tereziánské album a školy“, schváleného již v roce 2008 *Task Force* tvoří vzdělávací moduly, průvodce a materiály mající návaznost na

zveřejněnou databázi obětí holocaustu a na v rámci projektu Tereziánské album digitalizované a uveřejněné dokumenty, které mohou školám výrazně pomoci při výuce v hodinách dějepisu. Druhý projekt umožňuje uživatelům procházet v digitalizované podobě nejen jednotlivé protižidovské zákony, vyhlášky a nařízení z let 1939-1945, nýbrž i interní pokyny různých stupňů správy Protektorátu Čechy a Morava, které jsou zasazeny do historických souvislostí prostřednictvím odkazů na vysvětlující texty uveřejněné na www.holocaust.cz. Kvalita výstupů z obou projektů a jejich využitelnost pro výuku a další aktivity byla ověřována formou praktického testování na konkrétních školách. Své postřehy učitelé institutu předali v dotazníku s pedagogickým hodnocením. Jejich sdělení byla pro ty, kteří se podíleli na práci na obou projektech, velmi potěšující, jelikož všechna hodnocení vyzněla kladně. Na otázku, zda budou jeden či oba moduly využívat při výuce o druhé světové válce a holocaustu, odpovídali ano, neboť, jak uvedl jeden z pedagogů, „je to přesně to, co jsem potřeboval“. Své hodnocení ukončil slovy: „Těším se na to“. Vstřícná a děkovaná slova učitelů a žáků jsou nejlepším oceněním práce všech, kteří se zasloužili o to, že Institut Tereziánské iniciativy nejenže splnil všechny úkoly, k nimž se v uplynulém roce zavázal, ale že ani nezůstal nic dlužen své pověsti instituce odvádějící všestranně využitelnou a společensky prospěšnou práci na vysoké odborné úrovni.

Židovské muzeum v Praze a připomínání šoa v roce 2009

Připomínání, výzkum a vzdělávání o šoa patří k nejvýznamnějším úkolům Židovského muzea v Praze (ŽMP). A to nejen proto, že část sbírek našeho muzea pochází z majetku zabaveného židovským komunitám v Čechách a na Moravě, nebo proto, že šoa tak tragicky poznamenalo život Židů v České republice. Šoa představuje především civilizační zlom a etickou výzvu, s níž se každá generace musí znovu vyrovnávat. Cílem ŽMP proto je nejen sbírat a zpřístupňovat sbírkový či archivní materiál, ale také vybízet k aktivnímu přemýšlení o tom, co šoa dnes pro českou a židovskou společnost znamená. V ŽMP se tento závazek týká zejména Vzdělávacího a kulturního centra a Oddělení pro dějiny šoa, zároveň ale prochází činností většiny dalších oddělení. ŽMP současně aktivně veřejně vystupuje proti všem projevům antisemitismu, neonacismu a rasismu.

Vzdělávací a kulturní centrum

Vzdělávací a kulturní centrum Židovského muzea v Praze (VKC ŽMP) i v loňském roce pokračovalo ve svých pravidelných přednáškách a interaktivních vzdělávacích programech věnovaných tematice šoa, antisemitismu a perzekuci Židů za druhé světové války.

I zde se pracuje v pěti skupinách, které mají za úkol analyzovat dokumenty spojené s pěti fázemi holocaustu: definice a evidence, zbavování práv a majetku, deportace, koncentrace a fyzická likvidace. Projekt převzatý od londýnského Imperial War Museum nazvaný *Reflexe – viníci, zachránci a ti ostatní* využívá dobových fotografií a příběhů jednotlivých aktérů šoa ve snaze definovat tyto tři skupiny. Všechny programy VKC ŽMP jsou doplněny prohlídkami souvisejících expozic muzea.

VKC ŽMP také koordinuje několik putovních výstav věnujících se problematice šoa, židovské perzekuci a historii druhé světové války. Výstava *Neztratit víru v člověka... Protektorát očima židovských dětí* představuje osudy šesti židovských dětí z Čech a Moravy za druhé světové války na základě dobových a rodinných dokumentů, fotografií, dětských kreseb nebo deníkových záznamů. Výstavu za rok ve 12 místech navštívilo více než 6000 návštěvníků. K projektu je zároveň rozvíjena webová stránka, kde jsou k dispozici archivní dokumenty a metodika pro učitele, která je návodem, jak s výstavou a s tématem holocaustu pracovat. Postupně sem přidáváme další archivní fotografie a dokumenty. Již v minulých letech byly k projektu vydány metodické materiály pro pedagogy, jak s výstavou a tematikou šoa pracovat, a také filmový dokument *Nezapomínání*, který dokumentuje vzpomínky šesti pamětníků. Oba doplňkové materiály k projektu jsou pro pedagogy k dispozici zdarma ve VKC ŽMP. Druhá putovní výstava *Anna Franková - Odkaz pro současnost* vypráví světoznámý příběh Anny a její rodiny na pozadí aktuálních problémů rasismu a xenofobie. Výstava s názvem *Ghetto jménem Baluty/Zpráva o Lodži* je věnována lodžskému ghettu a současným souvislostem fenoménu lodžského ghetta: stejně jako za války i dnes je čtvrt Baluty místem vyvrženců společnosti. K výstavě vznikl stejnojmenný filmový dokument.

Celkem se vzdělávacích programů s tematikou šoa zúčastnily téměř tři tisíce studentů, přičemž tradičně největší zájem mají školy o interaktivní programy s aktivním zapojením účastníků (*Hanin kufřík*, *Holocaust v dokumentech*). Účastníci *Hanina kufříku* po úvodní přednášce o dějinách Židů v českých zemích a v protektorátu pracují v pěti skupinách. Každá ze skupin pracuje s pamětmi jednoho přeživšího šoa: mají k dispozici vzpomínky, rodinné fotografie a dokumenty, archivní materiály. *Holocaust v dokumentech* je určen vyšším ročníkům základních škol a studentům středních škol.

Na projektu *Zmizelí sousedé - Pocta dětským obětem holocaustu* spolupracuje VKC s občanským sdružením *Zapomenutí*. Projekt určený pro žáky a studenty základních a středních škol má za cíl získávat svědectví přeživších šoa nebo svědků těchto událostí a jejich setkávání s nejmladší generací. V rámci projektu vzniklo v loňském roce pět nových panelů (dva panely ZŠ Štoky, Bzenec, Olomouc, Nový Újezd). V roce 2009 nevyšel žádný tištěný sborník, ale vzniklo několik nových internetových stránek, které prezentují výsledky pátrání skupin účastníků projektu, obsahy dalších internetových stránek byly rozšířeny (např. ZŠ Olomouc, ZŠ Velký Újezd, ZŠ Velký Beranov, Gymnázium Světlá nad Sázavou). Pro průvodce výstavou byla vytištěna metodika pro práci s výstavou včetně doprovodného textu pro pedagogy. Dosavadní práce jsou také postupně překládány do němčiny a angličtiny. Samotná výstava putuje v několika verzích nejen po českých a slovenských školách, ale i po zahraničí (Itálie, Velká Británie, Německo).

Již poněkolkáté pořádalo VKC ve spolupráci s Památkem Terezín dva semináře pro učitele na téma *Jak vyučovat o holocaustu*, kterých se zúčastnilo 90 pedagogů. Proběhly také dva cykly čtyřdenního semináře *Židé – dějiny, kultura* v Praze, dva dvoudenní cykly v pobožce VKC v Brně. Několik seminářů pro učitele a studenty se uskutečnilo přímo ve školách v rámci projektů *Neztratit víru v člověka...* a *Anna Franková* (např. Karlovy Vary, Plzeň, Hradec Králové nebo Uherské Hradiště).

V první polovině roku probíhalo ve VKC v rámci večerních pořadů promítání filmů s tematikou holocaustu v rámci cyklu *Filmy smrti, naděje a života* (např. Kronika povstání podle Marka Edelmana nebo Poslední motýl). Konalo se také několik besed s pamětníky šoa: např. s Pavlem Wernerem, Ivanem Klímou, Tomášem Radilem. Z odborných přednášejících jmenujme např. Annu Hájkovou a přednášku na téma mladí čeští Židé v Terezíně či přednášku Klause-Michaela Mallmanna rozkrývající mentality a motivy aktérů masového vyvražďování.

ŽMP spolupracovalo po celý listopad na projektu měsíce filmu ve školách „Jeden svět“, který pod názvem „Příběhy bezpráví“ připravila společnost Člověk v tísní. Letošní ročník byl zaměřen na problematiku šoa. Dokumenty předních českých tvůrců následované besedou s přeživšími či historiky včetně ředitele muzea Leo Pavláta byly představeny ve více než 800 školách po celé České republice.

Miroslava Ludvíková, foto: archiv VKC ŽMP

Oddělení pro dějiny šoa

Do roku 2009 vstoupilo bývalé „Oddělení holocaustu“ s novým názvem, který – jak se domníváme – lépe vyjadřuje obsah naší činnosti. Jako každý rok, i tento byl v mnohém ohledu plný drobné (a často málo viditelné) práce: zpřístupňování sbírek badatelům z řad historiků, novinářů, studentů a dalších zájemců, provádění rešerší (např. při vytváření jmenných seznamů obětí šoa pro pomníky v jednotlivých obcích), zodpovídání nejrůznějších dotazů ze strany veřejnosti. V neposlední řadě jsme se pak spolu s ředitelem muzea Leo Pavlátem snažili aktivně spolupracovat s médii, tak abychom v české společnosti podpořili povědomí a diskusi o významu šoa, a to

at již přímými vystoupeními nebo prostřednictvím servisu pro novináře.

Mnozí z vás, čtenářů *Terezínské iniciativy*, od nás v posledních měsících obdrželi dopis, v němž jsme prosili o odpověď na několik otázek týkajících se budoucího využívání rozhovorů nahranych Annou Hyndrákovou a Annou Lorencovou pro ŽMP. Rádi bychom vám všem poděkovali za vstřícnost, s níž s námi sdílíte často velmi bolestivé a obtížné sdělitelné zážitky z doby druhé světové války. Rozhovory s pamětníky jsou významným pramenem pro poznávání a připomínání šoa a jsou intenzivně využívány odborníky, studenty a novináři. Projekt nahrávání rozhovorů o válečných událostech bude i v následujících letech pokračovat a budeme vám vděčni za zprostředkování kontaktu na ty bývalé vězně a další přeživší šoa, s nimiž jsme dosud nehovořili. I nadále také sbíráme fotografie a dokumenty týkající se obětí šoa.

Zahájili jsme také pilotní projekt nahrávání rozhovorů o Židech v poválečném Československu. Považujeme za důležité zachytit osudy českých Židů po návratu domů z koncentračních táborů či emigrace, a především v době komunistického režimu. Jsme přesvědčeni, že právě v době zvýšené společenské poptávky po historické reflexi období komunismu je potřeba zaznamenávat i osudy českých Židů. V první fázi se znovu obracíme s žádostí o rozhovor na ty, kteří přežili druhou světovou válku: některé z vás jsme oslovili či oslovíme s takovou žádostí. I když se vyprávění o poválečném životě mnohým může zdát v porovnání s dobou druhé světové války nezajímavé či banální, a často i z rodinných důvodů příliš citlivé, je jeho zaznamenání z hlediska historiků a studentů či obecněji české historické paměti velmi významné.

V uplynulém roce jsme také vytvořili novou moderní databázi, do níž jsou rozhovory s pamětníky ukládány (tento projekt byl podpořen grantem od Evropské komise). Tato databáze v budoucnosti umožní propojení rozhovorů s archivními dokumenty, fotografiemi a případně dalšími sbírkami a bude umožňovat (v souladu s právy, jež k jednotlivým dokumentům držíme) publikaci na internetu.

V roce 2009 jsme zahájili ambiciózní projekt digitalizace archivních sbírek Oddělení pro dějiny šoa a naskenovali psané vzpomínky na dobu druhé světové války. V roce 2010 plánujeme digitalizovat značnou část archivních sbírek Terezín, Doku- ▶

menty perzekuce a menších archivních sbírek, které se zpravidla týkají jednotlivých rodin či obětí šoa. Digitalizace, tedy převedení fyzických archivních dokumentů do podoby čitelné počítačem a prohlížitelné na počítačové obrazovce, není pouze zálibou počítačových nadšenců, ale především cestou, jak bohatou sbírku dokumentů zpřístupnit širší odborné i laické veřejnosti.

V roce 2009 významně pokročila příprava třetího dílu výstavy „Od té doby věřím na osud...“ Transporty protektorátních Židů na východ v letech 1941–1942, se zaměřením na Bělorusko. Cílem projektu, podobně jako dokumentárních filmů Lukáše Příbyla, je poukázat na mnohdy pozapomenutá místa pronásledování a vyhlazování Židů z českých zemí. Kurátorka Jana Šplíchalová shromáždila množství dosud málo známých výpovědí, dokumentů a fotografií z českých i za-

hraničních archivů. Výstava bude otevřena od 28. července 2010 do 30. ledna 2011.

Oddělení pro dějiny šoa se zapojilo do přípravy evropského archivního projektu (European Holocaust Research Infrastructure, ve zkratce EHRI), který byl začátkem prosince podán Evropské komisi. Pokud bude projekt podpořen, vytvoří se rozsáhlá síť evropských archivů holocaustu (za účasti Jad Vašem a washingtonského Muzea holocaustu), která zásadním způsobem zjednoduší přístup badatelů k archivním dokumentům týkajícím se holocaustu. Židovské muzeum také více než dříve podporuje vývoj internetových stránek www.holocaust.cz a ve spolupráci s Institutem Tereziánské iniciativy vypracovalo ambiciózní projekt, jehož cílem je významné obsahové rozšíření a funkční vylepšení tohoto portálu.

Michal Frankl

Nadační fond obětem holocaustu v roce 2009

Také v uplynulém roce byly z prostředků NFOH podpořeny projekty sociální a zdravotní péče pro oběti šoa, vzdělávací projekty o holocaustu a v judaismu, projekty rozvoje židovských komunit a rekonstrukce židovských památek. Celkem jsme rozdělili 15 milionů Kč.

V listopadu jsme uspořádali benefiční koncert v Baráčnické rychtě, vystoupili na něm klezmerová kapela Trombenik a romští Terne Čhave. Výtěžkem koncertu ve výši 41 444 Kč podpoříme projekty v programech Péče, Připomínka, Obnova a Budoucnost.

Ve spolupráci s Institutem Tereziánské iniciativy jsme připravili vzpomínkovou akci u příležitosti Jom ha-šoa. Na pražském náměstí Míru jsme již počtvrté se zapojením veřejnosti četli jména obětí šoa. Již nyní vás zvou na letošní Jom ha-šoa, které se koná 11. dubna 2010 od 14 do 17 hodin opět na náměstí Míru.

Děkuji Tereziánské iniciativě za spolupráci. Děkuji všem, kteří se podílejí na naší činnosti.

Marta Malá, ředitelka

Nadační fond obětem holocaustu, Legerova 22, 120 00 Praha 2
mala@fondholocaustu.cz, 224 261 615, 777 331 937

Seznam podpořených projektů a více informací o naší činnosti naleznete na: www.fondholocaustu.cz.

Výuka holocaustu v Terezíně (praktické kapitoly z didaktiky dějepisu)

Dvousemestrální kurz, nazvaný Výuka holocaustu v Terezíně, zažil v letošním akademickém roce svou premiéru. Původně byl určen pro 20 studentů Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, nakonec zůstalo jedenáct věrných a statečných, v průběhu letního semestru posílených o sedm hostujících studentů z Polska.

Plán se na sklonku minulého léta zdál velmi jednoduchý: studenti si v prvním semestru zkapituluji znalosti o holo-

caustu, případně zjistí i něco nového, procvičí rétorické, organizační, kooperativní i jiné dovednosti, a lektor se pokusí studenty seznámit se svými dosavadními zkušenostmi s výukou holocaustu. Tyto zkušenosti vycházely především ze čtyř zdrojů - ze seminářů pořádaných Památníkem Terezín, ze dvou pobytů v Jad Vašem, jeruzalémském muzeu holocaustu, resp. z účasti na třítydenním mezinárodním kurzu pro učitele, lektory a muzejní pracovníky, zabývajícími se „shoah“ (tímto termínem, který v hebrej-

štině znamená zničení, se v Izraeli a dnes i jinde ve světě označuje holocaust). Třetím byly dosavadní jedno i vícedenní pobyty se středoškolskými a vysokoškolskými studenty, případně i žáky základních škol v Terezíně. Čtvrtým, co do významu však neposledním zdrojem, byly kontakty a leckdy až přátelské styky s pamětníky, mnohdy z okruhu Tereziánské iniciativy.

Důležitým východiskem kurzu bylo studium literatury zaměřené na výuku

holocaustu. Té dnes existuje poměrně značné množství, je snadno dostupná a velmi dobře organizovaná (kupř. internetové servery, pro českou jazykovou mutaci nejpřehlednější). Z tištěných zdrojů je třeba vyzdvihnout edici *Totalitarismus a šoa* nakladatelství Argo; zcela mimořádným počinem je pak český překlad knihy *Terezín 1941-1945. Tvář nuceného společenství* H. G. Adlera. Svou využitelnost má i memoárová literatura, kupř. paměti Ruth Bondy, Ruth Elias a Kateřiny Pošové, beletrie reprezentovaná především prózami Ladislava Fukse či Arnošta Lustiga, a v neposlední řadě filmová produkce - v Izraeli je velmi ceněn a ve školní výuce používán Spielbergův film *Schindlerův seznam*. Přínosná, velmi efektní a pro mnohé nejdůležitější jsou i setkání s pamětníky - naši studenti se setkali s pamětnicemi Dorou Peškovou, Evou Štichovou a Doris Grozdanovičovou.

Památník Terezín, respektive jeho Vzdělávací oddělení, má tak velký převis poptávky, že nemůže uspokojit všechny školy, které by si v rámci školního programu chtěly bývalé ghetto prohlédnout. I proto byl kurz Výuka holocaustu v Terezíně koncipován jako podpora těchto aktivit – jeho cílem je příprava frekventantů k tomu, aby byli schopni kvalifikovaně a s kvalitní didaktickou výbavou provádět skupiny žáků základních a středních škol Terezínem. Pro některé studenty tento fakt znamenal opravdové zděšení, brzy totiž pochopili, že je čeká velmi náročná práce.

Zdánlivě nejsnazší bylo nastudování potřebných informací; jedna ze studentek, Lenka Suchomelová, k tomuto účelu dokonce vyrobila jakási interní skripta. Teprve zde ale vyvstal opravdový didaktický problém: studenti začínali chápat, že je velmi důležité, jak s informacemi dál pracovat. Jak vybrat důležité údaje, kolik je možné jich sdělit, jak jednotlivá fakta strukturovat? Je vhodnější upřednostnit pozitivistický výklad, či emocionální působení? Dalším úkolem byla nutnost zdokonalit se v komunikačních dovednostech, několikrát si projít Terezín, najít nejvhodnější místa i nejlepší způsoby, kde a jak upoutat, vzdělávat a vést k zamyšlení školáky, kteří na exkurzi přijedou. Na základě těchto otázek se rozvinula bouřlivá debata nad cíli exkurze do Terezína, frekventanti společně s lektorem vytvářeli scénář návštěvy, prozkoumávali možnosti mluveného

slova, jednotlivých expozic, jednotlivých exponátů. Významným prvkem se stalo koncipování pracovního listu, který měl být nedílnou součástí exkurze, a to přinejmenším ze dvou důvodů: za prvé poskytne intimní prostor a čas, aby se účastník exkurze mohl a musel vyrovnat se svými myšlenkami; za druhé umožní účastníkovi poznamenat si základní fakta, zapsat si je vlastní rukou na dlažbě, na stěnách, na trámech Terezína, což může mít hodnotu iniciační a očištnou a posílí i jejich zapsání do dlouhodobé paměti.

Předmětem diskusí se stala i organizace samotné cca pětihodinové prohlídky, odlišné názory frekventantů vycházely jak z jejich osobnostních charakteristik, zájmů a znalostí, tak i ze zaměření jejich studia, tj. z druhého aprobačního předmětu, popř. z jeho absence. Předpokladem bylo, že prohlídky budou realizovat přinejmenším dvoučlenné týmy, frekventanti si proto budou muset dohodnutý program přivlastnit, upravit nejen pro sebe, ale i pro svého kolegu. Do plánování se snadno zapojili i polští kolegové - stali se nejen svědky zrodu koncepce celého programu, ale také prvními diváky, posluchači a především recenzenty. Obohatili kurz zkušenostmi z polských škol, případně z polských učebnic. Vzhledem k tomu, že pro ně byla problematika Terezína zcela novým poznáním, představovali skvělý vzorek, na kterém se snadno dalo ověřit fungování celého programu.

Nezanedbatelnou součástí kurzu byla i práce se svědectvím pamětníků, která vycházela především ze záznamů poskytnutých organizací UCS Shoah Foundation a jejich českým reprezentantem panem Martinem Šmokem (viz <http://college.usc.edu/vhi/czech/>).

A jaký je výsledek kurzu? Studenti provedli a provedou Terezínem zhruba pět set žáků základních a středních škol a učilišť (Kralovice, Plzeň, Teplice, Louny, Nové Strašecí, Chomutov, Most). Kurz však byl velkým přínosem i pro samotné realizátory - studenti dokázali zaujmout, vést žáky k diskusi a tuto diskusi posléze moderovat, motivovat je k zájmu o problematiku holocaustu. Nebáli se vzájemně se zlepšovat. A posléze sklidili zasloužené uznání, neboť se nám dostalo velmi pochvalných recenzí na jejich vystoupení. Na tomto místě je vhodné poznamenat, že celý

kurz se odehrál bez jakékoliv zvláštní finanční podpory, hnacím motorem byl entuziasmus, značně nakažlivý.

Závěrem musím dodat, že by bylo fantastické, kdyby české školství při tvorbě svých školních programů dokázalo vytvořit podobně kreativní a pracovní atmosféru, kdyby si dokázalo takové učitele vychovat, udržet a podporovat je. Na tom, jak bude výuka vypadat a kam bude směřovat, má hlavní podíl učitel – ten je vzhledem k možnostem svých žáků zodpovědný za kroky, které podnikne, aby splnil svůj cíl. Naše cíle se pohybovaly v rámci následujícího mravního poselství: Na každém člověku závisí zcela zjevná míra rozhodnutí, bude-li se podílet na zločinu jako pachatel, nebo jako přihlížející. Oběti takovou míru rozhodování bohužel nemají. Ale nikdo z nás nemusí hrát první, druhou, a doufejme, že ani třetí roli.

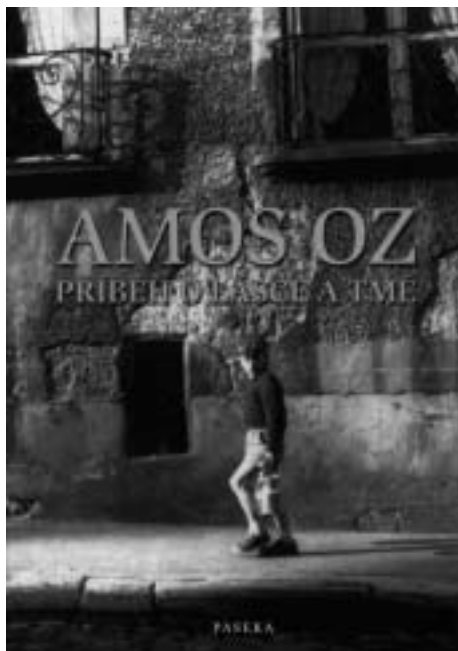
Rád bych tímto poděkoval panu Janu Špringlovi a jeho spolupracovníkům ze Vzdělávacího oddělení Památníku Terezín, bez jejichž pomoci bychom exkurze nebyli schopni zorganizovat, případně bychom nevyřešili těžkosti, které se během projektu vyskytly.

Nelze na závěr odpustit historku. Naše dvě studentky - průvodkyně čekaly u „Magdeburku“ na jakési informace, když se na ně přísným hlasem obrátila již delší dobu zde postávající paní: „Co vy tady děláte?“ Studentky jen špitly: „My tady provádíme.“ Nic nemohlo onu paní překvapit více. „Co vy tady můžete provádět?“ Začala palba otázek, která trvala posléze téměř celou cestu do Muzea ghetta, kam se naše trojice vypravila. Otázky na malíře, na zkrášlovací akci, na instituce, na četníky, na Edelsteina... byl to kulomet... Jedna ze studentek přiznala, že takhle se snad nebála během žádné vysokoškolské zkoušky. Skončilo to pěkně – „paní“ konstatovala, že je to v pořádku, objala dívky kolem ramen a začala vyprávět. Jak ležela na parapetu v okně, jak si „drhla prdel od kolomazi“, jak velkou satisfakcí pro ni dodnes je, že si může koupit v Terezíně zmrzlinu. Pokud jste „paní“ ještě nepoznali, tak vězte, že se jmenuje Marta Kottová, a nejen jako zkušební komisařka si získala další dvě mladé duše.

**Mgr. Josef Mär, lektor kurzu
katedra historie FF UJEP**

Vyprávění o životě Amose Oze

Na sklonku loňského roku byl v Praze, při příležitosti prezentace českého překladu své knihy *Příběh o lásce a tmě*, izraelský spisovatel Amos Oz, jehož knihy byly přeloženy do 35 jazyků a dočkal se i nominace na Nobelovu cenu za literaturu. Byl také hostem pořadu *Na plovárně* v České televizi, kde hovořil o současném stavu a problémech své vlasti - Izraele. Na otázku Marka Ebena, proč nepíše o svých zku-

šenostech vojáka ve dvou válkách, odpověděl, že ty hrůzy jsou nesdělitelné. Mimochodem, jeho vzpomínka na pach v tomto prostředí v něm dosud budí odpor. Připomíná to skutečnost, že i pach koncentračních táborů je zvláštní a přetrvávající dojem. Je synem přistěhovalce z východní Evropy, kde se všichni jeho příbuzní, kteří včas neodešli, stali oběťmi holocaustu. I to se odráží v jeho posledně u nás vydané a Michaelem Žantovským velmi dobře přeložené shora uvedené knize *Příběh o lásce a tmě*. Je to kniha o stopách minulosti, nejen té místní, ale i evropské, ba celosvětové, jak se promítá do současnosti, ovlivňuje prostředí a úvahy o dalším vývoji. Je to kniha o jeho rodině, o něm samém, o osudech lidí, do nichž má možnost nahlížet. Ostatně je tu i často zmínka o Praze, kde jeho matka v mládí studovala.

Oz je velmi dobrým vypravěčem, upoutá čtenáře od prvních řádek. Jeho jazyk je prostý, ale kultivovaný, a se svou shovívavou ironií se mu daří

vystihnout i nejsložitější okolnosti a možná východiska. Spisovatel se nevyhýbá ani současným nazrálým otázkám, které hýbou světem, a nutí nás přemýšlet s ním. Co více si lze přát od knihy, zvané román?

(Vydalo nakladatelství Paseka.)

E. Št.

Opožděné vzpomínky

Tak se jmenuje kniha, kterou napsala Eva Merová a v roce 2009 vydalo v Brně nakladatelství Barrister & Principal. Je to výstižný název. Vždyť i u nás, jejích kamarádek z terezínského L 410, je tomu tak, že se nyní, po značně dlouhé době, vracejí vzpomínky na mladá léta, prožitá v nesvobodě, hladu, nejistotě a ponižování. Musely jsme ty vzpomínky v sobě potlačovat, i když v nás stále dřímaly. Téměř nikdo na ně neměl čas. Návrat do normálního života, studium, práce, rodina, děti... to vše vyžadovalo celého člověka a vzpomínání by překáželo. Až teď, když jsme se zhostily našeho životního úkolu a když navíc kolem nás tak často propukají tendence, nám tak známé z let našeho ohrožovaného dětství, se naše mysl hrouží do uplynulého času.

To všechno se podařilo Evelině, jak se autorka správně jmenuje, vyjádřit ve své knize. Má nejen výbornou paměť a vybavuje si vše, co se kolem ní dělo, má navíc dar jazyka a vyjadřuje se sice prostě, ale výstižně a kultivovaně, bez patosu a přesně.

Potud se může zdát Evin osud podobný těm mnoha příběhům jejích vrstevnic. Ale ten její se rozvinul přece jen trochu jinak. Nevrátila se do rodné země, ale ocitla se v cizí vzdálené zemi s rozdílnými zvyky a kulturou, s neznámým jazykem, v rodině zcela odlišné od její původní. Po všech prožitých traumatech musela být adaptace patnáctileté dívky na toto nové prostředí něco tak těžkého, že dnes lze jenom obdivovat sílu, s níž to naše pisatelka tak zvládla.

Dnes se mezi nás, do milované Prahy vrátila, nejen svou knihou vzpomínek, ale i osobně, a obnovila tu svou přetřazenou identitu, stará přátelství a vyrovnání.

Ať se jí to daří tak úspěšně jako dosud.

E. Št.

Nad Brundibárem slunce nezapadá

Dětská opera Brundibár Hanse Krásky na libreto Adolfa Hoffmeistra, proslulá desítkami repríz v terezínském ghettu, byla většinou různými amatérskými dětskými soubory uvedena už v mnoha zemích světa. V neděli 22. listopadu 2009 se to stalo i v dolnobavorském Bad Birnbachu, menším lázeňském městečku, jedním z tzv. „lázeňského trojúhelníku“, k němuž patří ještě Bad Griesbach a Bad Füssing. Objevila ji pro sebe místní hudební škola se svým ředitelem Bernhardem Löfflerem, který spolu s dalšími hudebními pedagogy a místní herečkou Josephou S. Semovou dokázaly děti (jako se to ostatně stává v tomto případě často) pro tuto práci navíc nadchnout a zároveň inscenaci (probíráním historických souvislostí) i pedagogicky využít.

Představení, které se uskutečnilo v místním velkém sále lázeňského domu Artrium (kde probíhají výtvarné výstavy a uskutečňují se nejruznější koncerty a zábavné programy), mělo u diváku velký ohlas a vyšel k němu i barevný informativní program s reprodukcí původního terezínského plakátu. Brundibár, o jehož historii a nacvičování se dvakrát obširně psalo i v lokální rubrice listu Passauer Neue Presse, se bude pravděpodobně v dohledné době opakovat i v nedalekém krajském městě Passau.

pk

Pováleční přistěhovalci v Izraeli

My, co jsme přežili ghetto Terezín a jiné koncentrační tábory, jsme po osvobození chtěli dohnat, co jsme po léta zameškali. Někteří studovali, jiní se snažili vybudovat si novou existenci atd. Komunistickým převratem v únoru 1948 se všechno nečekaně změnilo a my jsme se snažili uspišit své vystěhování. Po vyhlášení Židovského státu 14. 5. 1948 se většina našich přátel přihlásila do organizace Hagana a záhy přibyli do nového státu Izrael. Stačili jsme se ještě účastnit bojů v „osvobozené válce“. Byli jsme šťastní a pustili se s vervou do výstavby země.

Počáteční podmínky byly neobyčejně těžké, ale v oné „heroické době“ byli všichni ochotni mnohé obětovat a mnohého se vzdát. Přesto jsme se často setkávali s neporozuměním izraelských starousedlíků, kteří nám vyčítali, že jsme v Terezíně nebojovali proti nacistům jako židé ve Varšavském ghettu a že jsme šli jako „ovce na porážku“. Snažili jsme se lidem vysvětlit, že konečný osud vězňů v Terezíně byl stejně tragický jako osud varšavských židů, ale okolnosti a podmínky v ghettu byly natolik rozdílné, že to nelze srovnávat. Ve Varšavském ghettu vedli mladí židé statečný a odhodlaný boj, věděli, že nemohou zvítězit, ale jen čestně zemřít a vzít s sebou co nejvíc esesáků. To jsme se ovšem dozvěděli až později. Jen stěží se nám dařilo někoho přesvědčit. Pochopení přinesl teprve proces s Eichmannem, který se konal v Jeruzalémě v roce 1961.

V květnu 1955 jsme se poprvé sešli, abychom hledali cestu ke změně veřejného mínění. V kibucu Givat Chaim-Ichud, který založili čeští židé již před válkou, připravovali projekt výstavby **Památníku Terezín** a nabídli nám spolupráci. Zvolili jsme výbor, který na tomto úkolu spolupracoval, a objekt jsme nazvali Bejt Terezín. Na oslavu jsme zasadili několik boroviček, které se staly základem příštího lesa, a sehráli fot-

balový zápas mezi starousedlíky a námi, v němž jsme zvítězili. Po malé oslavě jsme se dohodli, že se v Bejt Terezín budeme scházet pravidelně každý rok v květnu.

Slavnostní otevření „Bejt Terezín“ se konalo 3. května 1975 za účasti všech přátel i četných hostů včetně novinářů. Největší zásluha na vybudování této instituce patří bezesporu Zeevu Shekovi, tehdy izraelskému velvyslanci v Rakousku, který mimo jiné zajišťoval finanční prostředky, a také tehdejšímu vedení Bejt Terezín, které usilovně pracovalo na realizaci tohoto projektu. Architektu Albínu Glaserovi se podařilo vtisknout stavbě charakteristické prvky ghetta. Prvním předsedou se stal Willy Groag, administrativní vedení převzali členové kibucu Givat Chaim-chud, zejména Alisa Schillerová, Pinda Shefer a Miriam a Míla Červinkovi. Od té doby se v Givat Chaim setkáváme každoročně vždy první květnovou sobotou. Kromě výstav se tam pořádají také besedy s mládeží o válečném osudu evropských, zejména československých židů.

A teď ještě trochu o fotbalu

Když se nový vedoucí Bejt Terezín Oded Breda dozvěděl, že jsem s jeho strýcem Pavlem hrál fotbal v terezínské lize a viděl záběry z německého propagandistického filmu o ghettu, začal se tímto projektem intenzivně zabývat. Sehnal mnoho dosud neznámých materiálů o terezínskému fotbalu, z nichž pak uspořádal výstavu v galerii Aman v Tel-Avivu. Zároveň dosáhl toho, že izraelská televize zařadila toto téma do svého vysílání.

Potěšilo mne, když jsem nedávno v naší televizi viděl, jak si naše mládež z Kiriat-Gad zahrála kopanou s mladými Palestinci a potom při následném pikniku se začali sblížovat i jejich rodiče.

Nejsem si jist, do jaké míry to ovlivní naši situaci, ale jistě to alespoň trochu přispěje k vzájemnému porozumění.

Petr Erben

Původní plány Osvětimi budou uloženy v Jad Vašem

Yad Vashem Jerusalem, č. 55, říjen 2009, s. 14
Z angličtiny přeložila Doris Grozdanovičová

Na zvláštní ceremonii dne 27. srpna 2009 v Berlíně předložil německý časopis *Bild* ministerskému předsedovi Státu Izrael Benjaminu Netanjahuovi původní architektonické plány tábora Osvětím Birkenau, aby je mohl bezpečně uložit v Jad Vašem. Plány byly loni nalezeny v Berlíně a *Bild* je získal. Tyto architektonické plány, nakreslené v měřítku 1:100, ukazují detaily pro rozšíření tábora, včetně výstavby krematoria a plynové komory. V lednu 2010 budou vystaveny v Jad Vašem u příležitosti 65. výročí osvobození Osvětimi.

Kresby, ověřené znalci Německého federálního archivu, pocházejí z let 1941 až 1943. Obsahují plány na očištvací budovu s plynovou komorou; krematorium II + III z listopadu 1941; plán pro skladování mrtvol; dvourozměrnou kresbu dnes už pověstného vstupu do tábora smrti Birkenau; kresbu plánů na rozšíření Osvětimi I (částečně dokončené); prvotní plán pro Birkenau z října 1941 a plán na obrovskou budovu velitelství, který nebyl nikdy realizován. Některé z dokumentů jsou opatřeny poznámkami nebo podpisy vysoce postavených nacistů, včetně Heinricha Himmlera.

Krátce po objevení detailně propracovaných plánů v roce 2008 šéfredaktor časopisu *Bild*, Kai Dickmann usoudil, že nejvhodnějším místem pro jejich úschovu je Jad Vašem. Všech 29 dokumentů, poprvé jako kompletní svazek, bude umístěno v Archivu Jad Vašem, který nyní obsahuje přes 125 milionů stránek dokumentace o holocaustu.

Akce se zúčastnili předseda Jad Vašem Avner Shalev a ředitel Archivu Dr. Hain Gertner. „Jako původní plány, podrobně rozebírající výstavbu Osvětimi, kde bylo zavražděno přibližně jeden milion sto tisíc židů, mají tyto dokumenty nesmírnou historickou cenu a jsou konkrétní ilustrací systematické snahy Němců uskutečnit *konečné řešení*, řekl Shalev. „Rozhodnutí pana Dickmanna a vedení časopisu *Bild* zajistit jejich zachování v Jad Vašem, má proto mimořádný význam. Zde, na Hoře vzpomínání v Jeruzalémě, budou badatelům přístupny po mnoho dalších let.“

BODAMSKÉ JEZERO, Eriskirch, Theresienheim

Vlastně se mi ani moc nechtělo jet, nikoho jsem blíž neznala, jen trochu Marynu, a to rozhodlo, že tak úplně opuštěná nebudu, a začala jsem se pomalu těšit.

27. 9. jsme vystoupili z malého autobusu, který pro nás do Prahy z Eriskirchu přijel, a od této chvíle jsme se ocitli v laskavé péči manželů Petera a Wilburg Schneiderových a jejich kolegyně Erny. Ubytování jsme byli každý sám v příjemných pokojích moderního kláštera Theresienheim, kde o nás pečovaly jeptišky. Zde se začala sbližovat naše dvanáctičlenná skupinka, v níž jsme silnou většinu měly my ženy a jediný muž, Luděk, zvládal tento nepoměř opravdu skvěle jako pravý gentleman.

Druhý den po snídani jsme se s našimi hostiteli blíže seznámili, pro všechny platila jen křestní jména. Také jsme je stručně informovali o našich válečných osudech a Peter nám vysvětlil, kdo byl Maximilian Kolbe. Této nadaci vděčíme za náš pobyt.

Odpoledne jsme vyjeli na první výlet do nedalekého městečka Langenargen, které nás nadchlo svou polohou u jezera a promenádou podél břehu i krásnou květinovou výzdobou. Já pilně fotila, abych na tu krásu nezapomněla.

Všechny další dny organizoval Peter celodenní výlety - jeden krásnější a zajímavější než druhý! Hned první výlet byl do Švýcarska. Jeli jsme autobusem do přístavu, nalodili se na trajekt a užívali si plavbu po jezeře v krásném počasí do St. Gallen, města s barokním kostelem a starými domy, nazývané „městem arkýřů“. Potom jsme jeli do Altstätten na oběd a pak do Lichtenštejnska na prohlídku Vaduzu a okolí.

Tak skvěle a s plným nasazením byly organizovány všechny další výlety, třeba hned příští den jsme jeli podle pobřeží autobusem do Rakouska. Naším cílem bylo zajímavé přístavní město Bregenz. Vyjeli jsme lanovkou na horu Pfänder a tam trávil v zářivém slunci krásné dopoledne. Každý z nás dělal to, co ho bavilo a také na co stačil. Ne všechny jsme mohly chodit z kopce a zas do kopce, nejsme na tom mnohé nejlíp a také už máme svá léta. Z té výšky byl nádherný pohled na město Bregenz a na jezero. S Editou jsme si prohlédly místní ZOO a zašly jsme na exhibici dravých ptáků. V poledne rezervovaný oběd v čínské restauraci a odpoledne kafičko v horách v Berghaus Stadler - nádhera! A nakonec večere v našem klášteře, kde nás rozmazlovaly řádové sestry. No, a komu zbývaly ještě síly, večerní procházka po okolí.

Následující den jsme byli na výletě ve Friedrichshafenu, největším přístavu na jezeře. Peter, Wilburg a Erna nás odvezli na nádraží a jeli jsme vlakem jen asi 7 km, prošli se po pobřežní promenádě a navštívili muzeum Zeppelinu, kde jsme byli uvítáni ředitelkou. Bylo zajímavé vidět část vzducholodě ve skutečné velikosti.

Náš nejdelší výlet měl oficiální charakter. Byli jsme pozváni na radnici města Reutlingen, tam nás přijal starosta a vede-

ni města, byli tam novináři a některé z nás zpovídali o našich válečných osudech. Město je staré, malebné a má zachovalé stavby i gotický chrám a půvabné kašny.

Náš nejsilnější zážitek byl v sobotu. V nádherném počasí jsme jeli autobusem do Hohenschwangau v Bavorských Alpách a z Marienbrücke obdivovali pohádkovou nádheru zámku Neuschwanstein.

Neméně na nás později zapůsobila Konstanz, kam jsme pluli po jezeře v neděli. Konstanz - Kostnice je úzce spjata s naší zemí smutným příběhem Mistra Jana Husa, který právě

zde byl odsouzen koncilem k smrti upálením na hranici 5. 7. 1415. Zdejší obyvatelé uctívají jeho památku, je tu nejen Husova ulice a pasáž, ale též Husův dům a v neposlední řadě jeho muzeum, které jsme navštívili. Po obědě nás čekala návštěva „Květinového ostrova“ Mainau, který je šíjí spojen s Kostnicí. Nádherné stromy a barevná krása květin, to vše ozářené sluncem na pozadí Bodamského jezera! Procházeli jsme se tam a potkávali se a myslím, že jsme se cítili velice šťastni.

A to nejen tady v Mainau, naši hostitelé se snažili, abychom se tak cítili po celou dobu našeho pobytu.

Zajímavým zážitkem byla o den později návštěva malé vodárny v Nonnenhornu. Tam nám vysvětlili, jak vyčistí jezer- ní vodu na výbornou pitnou vodu. Zářilo to zde čistotou a barvami. A stejně zajímavá byla i exkurze v rybníkářství s mnoha nádržemi různých rybiček a ryb na chov. Oběd byl v Domě pro seniory, velmi luxusním zařízení, kde je o ně jistě skvěle postaráno, přesto mi starouškové připadali nějak smutní a neteční.

Dále jsme byli v blízkém městečku Wasserburg, kde naši hostitelé žijí a tam jsme navštívili Muzeum čarodějnic „Im Malhaus“ - trošku hrůzostrašné!

V úterý se konal poslední výlet a to do Lindau, města, jehož větší část je ostrovem, spojeným šíjí s pevninou. Jako všechna města a městečka kolem jezera je i Lindau půvabně se svými starými uličkami a budovami. Opět jsme byli pozváni na radnici, pohoštění pitím a preclíky a zase byl přítomen tisk a někteří z nás odpovídali na otázky kolem našich válečných osudů.

Po obědě jsme jeli městským autobusem do Lindenhofparku a na svačinu jsme byli pozváni dámami místní Mírové křesťanské skupiny do jejich domu, kde se snaží vychovávat mládež k přátelství mezi národy. Doufejme, že se jim to podaří.

A po večeri jsme poseděli a připravovali se na zítřejší večerní rozloučení s Peterem, Wilburg a Ernou, kteří se o nás tak obětavě starali, a také s neméně obětavými řádovými sestrami.

Ten večer na rozloučenou byl nádherný, bylo tam plno hostů a všichni jsme se bavili. Peter, Wilburg a Erna byli dekování „řády“ v podobě sluníček a andílků. Obě dámy ještě dostaly růže a Hana Trávová pronesla krásná i vtipná slova k našim hostitelům. A byly i slzy dojetí.

A ráno konec pohádky. Loučení, slzeli jsme všichni, a pak malým autobusem odjezd zase zpátky domů.

Podobně jako už v předchozích letech odjelo na pozvání organizace Maximilian Kolbe-Werk dvanáct členů TI k dvanáctidennímu pobytu v Německu. Jeho průběh a význam nejlépe přiblíží výňatky z tamního tisku, které zde uvádíme:

Už jenom zřídka se můžeme setkat s lidmi, kteří přežili holocaust a jsou ochotni o tom hovořit. Podařilo se to pracovníkům Maximilian Kolbe-Werk v Lindau, kteří hostili české židy a umožnili četná setkání a rozhovory na toto téma.

Maximilian Kolbe-Werk už po léta pomáhá bývalým vězňům nacistických koncentráků, zve do Lindau přeživší holocaust, především z Polska a z České, jakož i Slovenské republiky, aby napomáhal vzájemnému usmíření.

V krásném sále vily Lindenhof, sídle instituce „Friedensräume“ (Prostory míru), sedělo kolem stolu dvanáct lidí, kteří jako zázrakem věznění nacisty přežili. Navštívili také tři zdejší školy, aby žákům vyprávěli o svých hrůzných zážitcích v koncentracích Třetí říše. Byli přijati i krajským hejtmanem Elmarem Stegmannem, který uvedl, že je důležité tuto stránku historie připomínat.

Jedna z redaktorek dodala: „Ještě po sedmdesáti letech umí většina z nich německy a otevřeně mluví o traumatu, které je po celý život provází. Nenávist necítí, ale zapomenout se nedá.“

Z ohlasu besed se studenty středních škol v Lindau vyjímáme:

- Na toto setkání jsem šel se smíšenými pocity, ale považuji ho za velmi dobré. Odesl jsem si z něj mnoho dojmů.
- Nedovedl jsem si dosud představit život židů za doby nacionálního socialismu, ale muselo to být velmi zlé.
- Vyprávění znělo neuvěřitelně a nutí mne přemýšlet.
- Přednáška byla velmi citlivá, informativní, zajímavá a smutná. Dobré odpovědi tazatelům.
- Dozvěděli jsme se fakta, čísla, zážitky, které mnozí o 2. světové válce neznají, ač každý by je měl znát.
- Velmi si cením toho, že pan Eliáš a paní Trávková nám tak otevřeně vyprávěli svůj životní příběh.
- Vyprávění bylo smutné, zajímavé i napínavé, vše bylo tehdy „nenormální“, a to se nesmí nikdy opakovat.

Eva Štichová, Hana Trávková

Zrnko davu

Jana Koliášová

(Autorka se povídkou zúčastnila literární soutěže v Památníku Tereziín. V té době jí bylo 15 let a navštěvovala kvintu Křesťanského gymnázia v Praze.)

Doopravdy si myslím, že nejsme špatní lidé. Jenom jsme si neuměli představit, co to znamená být bezmocný. Nemít nic v ruce. Opuštění, které přinutili jít a kterým nikdo nepomohl. Ovšem ještě před zoufalstvím se zvedl hněv a odpor. Ale brali nám jedno po druhém, vzali i hněv i cit. A viděli, že už vzali všechno a zpočátku nás nikdo nebil. Ale viděli jsme bič a viděli jsme ostří. Hrbili jsme se níž a níž, abychom neviděli. Stejně jsme se na něj dívali, jasněji než předtím. A zvykli jsme si. Otupěli. I s hroty naší bolesti, i s hořkostí našeho vzdoru. Možná nám trochu zůstalo. Možná zůstaly pouze lži. Přesto v nás dál žila naděje. Je možná lež, že v nás cosi žilo.

A ani to není pravda. Přece zůstalo odhodlání, že musíme žít dál. Jenom žít. A s tím žil náš další strach. Strach ze soudu.

Jednou nás naše děti a jiní budou chtít soudit. Ať si otvírají rány, ale proč mluví o spravedlnosti? O něčem, co nemohou chápat. Nikdo doopravdy nemůže... Ale my jsme vždy patřili k té většině-nesvobodné a mlčící. Na nás si nevezmou než hlas. Nemuseli jsme jim ho dávat. I když to nebylo snadné, i když to bolelo. Nikdo nemůže pochopit. Myslí, že jsme souhlasili. Ale my, my jsme ani nevěděli, to lid, ta jedna část nás, ta chtěla, ta by stejně neodmítla. Co máme vysvětlovat těm, kteří doopravdy neměli na vybranou. Ale my jsme nechtěli. Nechtěli. Nechceme ani teď. Nechceme pořád mluvit, pořád vzpomínat na to, co jsme dopustili. Jenom jít dál. Prostě zapomenout. Ale již nepotkat. Jít pořád rovně. Hlavně se nevrátit a neohlížet se. Jsme slabí, unavení, zlomení. Přesto jsme to nebyli my, kdo si nepřáli žít. Mohli po nás kráčet okovanou botou, mohli rozrýt naši zem. Mohli všechno. Teď mohou obviňovat. Sneseme všechno. Ale nechceme vědět. Jenom žít. Jenom snášet.

Po tom všem. Když nám, ještě před tam tím říkali, že některé věci jsou cennější než život. Ale ano, samozřejmě. Jenže takhle se nato nedíváte, nechce opouštět pro nic, kvůli cizí vině. Dokud můžeme zůstat, dokud můžeme žít, máme svůj malý sobecký život - zeptejte se dalších, co máme jiného. Nikomu jsme nic neudělali. Nikomu jsme neublížili. Nikomu. Že také nepomohli? A oni nám? Taky jsme se mohli dostat do neštěstí. Na to se dívá jinak, jenže právě to se nemůže, musíme dál. Nemyslet na budoucnost. Ani tehdy, když je to za námi? Odsoudili nás. Každého zvlášť, aniž nás jmenovali, masu, provždy pokornou, navždy mlčící. Nemáme proč cítit křivdu, ale pálí to. Protože stále nechápou? Ani po těch letech ne. Ale proč se jim to snažím vyčítat? Teď ne my, teď já. Již dlouho není za koho se schovávat ani důvod. Že nebyl ani tenkrát? Zbabělost, tak to nazývají ještě dnes, zatímco jiné omlouvají, vzpomínají na ně. Na mě zapomenou, na nás ne. Na nás. Pořád na nás. Copak to jde, mluvit za jiné? Ospravedlnovat se jejich vinou? Myslet si já a říkat my a potom vy, ne my to oni. Že je to zlo. Ale stále to trvá, já na tom trvám, že jsem nebyla jediná, že jsme to byli my všichni. Ale, kde jsou potom ti druzí, ti bez viny, kteří řeknou vy? Ti, které jsme nikdy doopravdy nepřijali.

Teď máme konečně svoji starou vůli. Můžeme proto říci: „Mlčte. My přece také měli vzdor, i my jsme nenáviděli.“

„Ano, ale k čemu je vaše vnitřní síla, když se s ní ani neudržíte na nohou? A co je platná nenávisť, když se zračí v očích, k čemu jsou vám pěsti zatínané po kapsách? K čemu vám byl rozum? K čertu.“

Tak ať se vysmějí. Mají na to své právo. Právo spravedlivého a právo vítěze. Právo za oběti. My jsme nezaplátili. Jenom jsme se již nikdy nenarovnali. Od té doby, co nás přinutili jít.

Vrátil se nám i klid. I před našimi dětmi. Snad jsme doufali, že je vychováme, jak budeme chtít. Tak proč se na nás dívají tvrdýma očima a dorážejí: „Všechn váš zájem vyhořel...“ Co si myslí? Naše děti, které se ptají: „Jak jste žili? Co jste dělali za války?“

Žili jsme, jako předtím a jako potom a jen jsme se snad víc báli. Jenom jsme doopravdy neměli klid. A mamí a babi: Proč? Proč? Co ještě chtějí? Proč se pořád ptají, dorážejí, že zvědavosti nebo zlomyslnosti, chtějí se zasnít nebo se chtějí poučit. Stejně se nepoučí. Lidé se nikdy nepoučí a kdybyste se zeptali, myslím, že pro mě nebylo poučení: Zachovala bych se znovu jinak? Ne, myslím, že ne. Byla válka. Snad si to neuvědomuji. Jenom jsem si snad dávala pozor více než jindy. Jenom jsem mlčela, jako již nikdy. Nic na co bych byla hrdá. A další. Ale proč se pořád ptají. Svědectví, které hledají u živých, kteří je odkazují k mrtvým, kteří se nemylí. Ať naslouchají hrdinům a mučedníkům. Co jim můžeme dát my? Věčně opomíjení, souzení a mlčící. Co chtějí od nás? Myslí, že budou jiní než my, že se zachovají jinak než jsme se zachovali my? Ať si jdou. My také šli.

Ďáblova chapadla

Kristýna Mikysková

(Autorka se povídkou zúčastnila literární soutěže v Památníku Terezín. V té době jí bylo 15 let a navštěvovala 9. třídu ZŠ v Radvanicích.)

Už ani nevím, jak jsem tu dlouho. Dny se mění v týdny, týdny v měsíce. Zářezy na trámu naší jídelny jsem přestal vyrývat docela dávno. Měl to být můj tajný provizorní kalendář po vzoru Robinsona. Na začátku jsem se těšil, že mi bude přibližovat den, kdy se vrátím k mé milované rodině.

Říkali mi „ve jménu Říše!“ A já s hrdostí šel. Pro Vůdce všechno. Každý se mu chtěl přiblížit, podobat. Udělat pro nás lepší svět, být jeho součástí. Těšil jsem se, že i já budu mít zásluhu na novém Německu. Budu hrdina a má žena, děti a jednou i vnoučata na mě budou hrdí . . . Byl jsem vyvolený člověk a také jsem se tak cítil.

Dnes je vše jinak. Nevím, jak dlouho to peklo ještě bude trvat a jak dlouho to mohu vydržet já, nebyl jsem připraven. Nikdo nemohl být připraven. Ano, máme dostatek jídla. Oni ne. Co sním, to vyzvracím. Mám pohodlnou postel. Oni ne. Když se mi povede usnout, vzbudí mě příšerné sny. Bojím se spát! Oni umírají jako trosky, ale lidské a hrdé.

Já nejsem vyvolený, nejsem hrdý, nejsem člověk. Oni ano. Já jsem zrůda, ďáblova ruka. Jen JEDNO z mnoha ďáblových chapadel.

Michael Seils, předseda kuratoria Nadace Mírové ceny Lothara Kreyssiga, předává květiny Michaela Vidlákové

Mírová cena Lothara Kreyssiga pro Dr. Michaelu Vidlákovou

(Překlad článku: Lothar Kreyssig - Friedenspreis für Dr. Michaela Vidláková, Zeichen, ASF Nachrichten 3, 2009)

Dr. Michaela Vidláková je letošní nositelkou Mírové ceny Lothara Kreyssiga. Žena z Česka, přeživší šoa a dlouhodobá spolupracovnice ASF, byla 7. listopadu 2009 v Magdeburgu uctěna touto cenou především pro svou práci s mládeží, pro to,

jak udržuje v živé paměti zločiny nacismu, ale současně i pro to, jak boří hranice mezi lidmi a národy úsilím o vzájemné smíření. U příležitosti předávání ceny řekl předseda kuratoria Nadace Mírové ceny Lothara Kreyssiga, magdeburský superintendant Michael Seils: „Michaela Vidláková jako oběť nacismu nám ukazuje kulturu vzpomínání, která tichými tóny varuje před zapomením. Její přednášky, besedy a setkání s mladými lidmi znamenají prožití smíření a pomáhají vytvářet nová přátelství. Německým žákům a žákyním přibližuje poznávání židovské kultury.“

Michaela Vidláková se narodila v r. 1936 v Praze, jako šestiletá byla spolu s rodiči odvečena do Terezína. Rodina v koncentračním táboře přežila. Po válce vystudovala v Praze na Karlově univerzitě přírodní vědy.

Již její rodiče, Irma Lauscherová a Jiří Lauscher, se velmi intenzivně zasazovali o připomínání šoa, a už v začátcích 60. let navázali spojení s Aktion Sühnezeichen. V činnosti rodičů, jejichž biografie se v nejbližších dnech objeví v knižní formě, pokračovala, společně s Arturem Radvanským, až do jeho nedávného úmrtí.

Mírová cena Lothara Kreyssiga je udělována od r. 1999 každé dva roky osobám nebo skupinám osob, které se výrazně zasloužily především o německo - židovské nebo německo - východoevropské a německo - jihoevropské smíření.

Téma usmíření bylo základním bodem životního díla Lothara Kreyssiga.

Foto: Uli Lücke

INFORMACE - VZKAZY - VÝZVY - PROSBY

V **pondělí 8. března** od 10.00 hodin se bude konat v Pinkasově synagoze v Praze tradiční tryzna k výročí vyvraždění rodinného tábora v Osvětimi-Birkenau v březnu 1944.

GHETTO RENTE - Stav k listopadu 2009:

	V České republice:	ve světě:
Celkem bylo podáno žádostí	481	49 000
Z toho povoleno	317	22 700
Z toho zamítnuto	30	cca 2 500 (odvolalo se 365 žadatelů
Zpracovává se	134	a z toho pozitivně uznáno 79)

Felix Kolmer

Jürgen Schwiening z Velké Británie nás požádal, abychom uveřejnili toto oznámení:

Jménem několika členů rodiny Lichtensternových zde v Anglii pátrám po osudu Lichtensternových z Ostravy, Prahy a Vídně. Josef (Sepp) Lichtenstern, nar. 23. 12. 1915, zemřel na pochodu smrti ze Schwarzheide do Terezína. Jeho manželkou byla Getruda (Truda) nar. 17. 8. 1915. Byla osvobozena v Bergen-Belsenu a holocaust přežila. Nevíme, kam odtamtud odešla. Ví o ní někdo něco? Máte-li o ní jakékoli informace, kontaktujte prosím Jürgena Schwieninga na adrese:

Schwiening@tesco.net

Zatměná demokracie je název filmu režiséra Olivera Maliny Morgensterna, který měl premiéru v pražském kině Světozor v úterý 26. ledna. Promítání filmu se konalo při příležitosti 65. výročí osvobození Osvětimi. V prostorách kina si návštěvníci mohli prohlédnout putovní výstavu Židé v boji a v odboji.

Centrum vizuální historie Malach

V letech 1994 – 1997 natočila americká Shoah Foundation 566 rozhovorů s pamětníky a svědky holocaustu v České republice, a dalších 656 na Slovensku. V jejím digitálním archivu se dnes nachází 4557 interview s pamětníky pocházejícími z Československa. (Více informací můžete najít na <http://college.usc.edu/vhi>.) Svědectví jsou sice fyzicky uchovávána na Univerzitě Jižní Kalifornie (USC), ale jiné univerzity a vzdělávací instituce mohou získat k archivu přístup. Centrum vizuální historie Malach na Karlově Univerzitě je v současné době jedním ze tří přístupových míst v Evropě, společně s Berlínem a Budapeští. Slavnostní otevření Centra Malach se konalo 29. ledna 2010. V jednom z příštích čísel našeho časopisu přineseme delší článek.

Předpremiéra filmu La Rafle s účastí Jacques Chiraka s manželkou - 14. února 2010

Režie: Rose Boschová s podporou Nadace paměti šoa.

Rok 1942. Josephovi je jedenáct let. Toho červnového rána musí do školy, na prsou má přišitou žlutou hvězdu...

Soused vetešník ho povzbudí. Pekařka si ho dobírá. Mezi projevy soucitu i opovržení se Jo, jeho židovští kamarádi a jejich rodiny, učí životu v okupované Paříži na vršku Montmartru, kde našli útočiště. Aspoň tomu věří až do rána 16. července 1942, kdy se jejich životy obrátí naruby...

La Rafle sleduje skutečné osudy obětí i jejich katů: ze zimního velodromu, kam bylo nahnáno k deportaci 13 000 židů, do tábora Beaune-la-Rolande, z Vichy na terasu Berghofu.

Všechny postavy filmu jsou skutečné. Všechny události, i ty nejextrémnější, se skutečně staly v létě 1942.

Židovské zvyky a tradice v ghettu

Žádám vás o pomoc, zpracovávám disertační práci na téma **Judaismus v terezínském ghettu**. Hledám jakékoli relevantní informace. Měl-li někdo v Terezíně bar micva, židovskou svatbu, zúčastnil-li se oslavy židovských svátků, modliteb atd., prosím, kontaktujte mě.

Marta Malá, Kamenická 51, 170 00 Praha 7
tel. do práce 224 261 615, mobil 777 331 937, e-mail: martamala@hotmail.com

Granty pro Terezínskou iniciativu

Již řadu let dostává TI finanční prostředky od Claims Conference a ručí za to, že budou použity v souladu s pravidly této organizace. I na rok 2010 má TI příslibené granty od Claims Conference na zdravotní fond, domácí péči a naléhavou pomoc v obtížných životních situacích. Jen díky těmto prostředkům se dostává nemalé pomoci přeživším šoa v České republice.

Kromě toho přispívá CC, aby TI mohla finančně podporovat školy, které se účastní vzdělávacích programů v Památníku Terezín. Pro tento účel máme příslibený také grant NFOH a doufáme, že opět dostaneme grant MŠMT ČR. Všem těmto institucím bychom chtěli i na tomto místě za jejich podporu poděkovat.

deel

POZVÁNKA

Zveme vás na letošní sněm Terezínské iniciativy, který se koná ve čtvrtek 15. dubna 2010 v hotelu DUO v Praze (Teplická 492, Praha 9). Zahájení v 10.00 hodin, prezence od 9.15 hodin.

Po sněmu půjdeme opět do divadla

Také tento rok jsme se pokoušeli zajistit v rámci našeho *sněmování* společnou večerní návštěvu divadla. Není to snadné, neboť při tom musíme vycházet z našich časových možností a zároveň najít pěkné představení, které bychom mohli společně navštívit. Také jsme si uvědomili, že tak vynikající inscenaci, jaká byla loňská Mikve ve Stavovském divadle, už tak rychle nenajdeme.

Když jsme si prohlíželi programy pražských divadel, našli jsme v Divadle ABC komedii **Pan Kaplan má třídu rád** (podle stejnojmenné knížky Leo Rostena, v překladu Pavla Eisnera). Možná jste ji už viděli, budete se mnou však jistě souhlasit, že tato hra je tak půvabná a vtipná, že ji lze vidět i několikrát. Problém však byl nejen v tom, že toto představení je na měsíce dopředu stále vyprodáno, ale že ho vlastně i celé obsadíme.

Zpočátku jsme neměli mnoho nadějí - avšak díky až neuvěřitelné vstřícnosti sekretariátu Městských divadel pražských - dnes již víme, že 15. dubna - po ukončení našeho *sněmování* budou pro nás hrát tento vtipný příběh o zdolávání cizího jazyka ve třídě plné lidí, kteří už dávno překročili školní léta. Jedinečný slovní humor se tu střídá se steskem po domově a vše je doplněno řadou písniček z celého světa.

Hrají: Oldřich Vízner, Jaroslav Vlach, Lubomír Lipský, Jitka Smutná, Stanislav Fišer, Jiří Klem, Hanuš Bor a další.
Režie: Miroslav Hanuš.

A tak se těšte!

Eva Herrmannová

Lístky na divadelní představení si objednejte v sekretariátu TI u Marty Jodasové (tel.: 222 310 681).

**Terezínská
iniciativa**

Vydává Terezínská iniciativa, Jáchymova 3, Praha 1. Tel./fax: 222 310 681, e-mail: terezinskainiciativa@cmail.cz.

Redakční rada: Eva Fantová, Doris Grozdanovičová, Božena Guttmannová, Anna Lorencová, Michal Stránský, Eva Štichová

Bankovní účty: v Kč: 59433011/0100, v EUR: 342781234555011/0100, v USD: 348331234555011/0100

Číslo 50 vyšlo v únoru 2010 za finanční podpory Nadačního fondu obětem holocaustu.

MK ČR E 10779